



ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ  
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ  
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΗ  
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ  
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ  
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΘΕΜΑ:** Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΑ ΕΓΧΩΡΙΑ  
ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

***Επιμέλεια:*** Σφακιωτάκη Ιωάννα (2015019018)

***Επιβλέπων καθηγητής:*** κ. Πασιούρας Φώτιος

***Μέλη εξεταστικής επιτροπής:*** Δούμπος Μιχαήλ, Ζοπουνίδης  
Κωνσταντίνος

***Έτος:***2018



## Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	3
Περίληψη .....	1
Εισαγωγή .....	2
Σκοπός της Εργασίας .....	4
Κεφάλαιο 1. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα.....	5
1.1. Η ανάλυση του χρηματοπιστωτικού συστήματος.....	6
1.2. Διεθνής τραπεζική: Ιστορική αναδρομή .....	9
1.3. Η οικονομική ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος .....	12
1.4. Η διεθνοποίηση των τραπεζών – Ρίσκο - Παγκοσμιοποίηση .....	14
Κεφάλαιο 2. Σχέση ξένων και εγχώριων τραπεζών.....	18
2.1. Λόγοι εισόδου ξένων τραπεζών στις εγχώριες αγορές .....	18
Εισαγωγή.....	18
Η θεωρία.....	19
Εμπειρικά στοιχεία .....	20
2.2. Συνέπειες εισόδου ξένων τραπεζών στις εγχώριες αγορές .....	23
Κεφάλαιο 3. Οικονομική εξέλιξη τραπεζών μέσα από τη χρήση πιστωτικών καρτών .....	26
3.1. Παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση καρτών .....	26
3.2. Παραδείγματα εισόδου ξένων τραπεζών σε εγχώρια τραπεζικά συστήματα ...	33
3.3. Ρόλος επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης του εγχώριου τραπεζικού συστήματος κατά της είσοδο ξένων τραπεζών.....	37
Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία έρευνας.....	39
4.1. Περιγραφή δεδομένων .....	40
<b>Ανάλυση εξαρτημένων μεταβλητών</b> .....	40
<b>Ανάλυση βασικής ανεξάρτητης μεταβλητής</b> .....	42
<b>Ανεξάρτητες μεταβλητές ελέγχου</b> .....	42
Κεφάλαιο 5. Αποτελέσματα έρευνας.....	50
Πίνακας 5.1. Περιγραφικά στοιχεία.....	51
5.1. Συσχετίσεις μεταβλητών .....	54

Πίνακας 5.2.1. Συσχετίσεις .....	55
Πίνακας 5.2.2. Συσχετίσεις .....	56
5.2. Μεθοδολογία ανάλυσης – Γραμμικό μοντέλο .....	57
Πίνακας 5.3. Γραμμικό μοντέλο .....	57
Συμπεράσματα .....	64
Βιβλιογραφία .....	66
Παράρτημα.....	70

## Περίληψη

Τις τελευταίες δεκαετίες το διεθνές εμπόριο αγαθών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών έχει επεκταθεί σημαντικά, καθώς όλο και περισσότερα τραπεζικά ιδρύματα έχουν γίνει πλέον διεθνή. Πιο συγκεκριμένα, οι τράπεζες έχουν επεκταθεί ιδρύοντας θυγατρικές και υποκαταστήματα στο εξωτερικό ή αναλαμβάνοντας την ίδρυση ξένων τραπεζών. Κύριο ρόλο ώθησης στη διεθνοποίηση του τραπεζικού τομέα, κατέχει η απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών σε όλο τον κόσμο. Από το 1995 και έπειτα, τόσο οι αναπτυσσόμενες όσο και οι αναπτυγμένες χώρες επιτρέπουν όλο και περισσότερο την είσοδο ξένων τραπεζών. Στην παρούσα εργασία, αρχικά θα γίνει μια ιστορική αναδρομή στην διεθνή τραπεζική και στην επέκταση των εγχώριων τραπεζών σε ξένες αγορές. Επιπλέον, θα αναλυθούν οι λόγοι για τους οποίους εισέρχονται οι ξένες τράπεζες στις εγχώριες αγορές, αλλά και ποιες είναι οι συνέπειες από την είσοδό τους. Ακόμη, θα πραγματοποιηθεί μια εμπειρική μελέτη με τη χρήση οικονομετρικών υποδειγμάτων. Πιο συγκεκριμένα, θα εξεταστεί η επίδραση του αριθμού και του μεριδίου αγοράς των ξένων τραπεζών σε διάφορες πτυχές της οικονομίας και του χρηματοπιστωτικού συστήματος και συγκεκριμένα στο πως αυτές επηρεάζονται από τη χρήση πιστωτικών καρτών. Το δείγμα αποτελείται από ένα μεγάλο αριθμό αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, αλλά και από αρκετές ανεξάρτητες μεταβλητές και τα στοιχεία αφορούν την τελευταία περίπου δεκαετία.

## Εισαγωγή

Βασικός στόχος των τραπεζικών οργανισμών ανά τους αιώνες ήταν η συγκέντρωση χρήματος και η επανατοποθέτηση στη συνέχεια αυτού σε μορφή δανείου και με αντάλλαγμα τον τόκο. Ο ρόλος που είχαν πάντοτε οι τράπεζες ήταν διαμεσολαβητικός. Διαμεσολαβούσαν δηλαδή μεταξύ των οικονομικών μονάδων που παρουσίαζαν πλεόνασμα και των οικονομικών μονάδων που παρουσίαζαν έλλειμμα. Βασική ικανότητα των τραπεζικών οργανισμών είναι να συμβάλλουν λοιπόν στην αποτελεσματική και ασφαλή κατανομή των πόρων μιας οικονομίας. Κατά την διάρκεια των τελευταίων είκοσι ετών σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές στο διεθνή τραπεζικό χώρο, τόσο στο κοινωνικό όσο και στο οικονομικό πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών. Στις αλλαγές αυτές συγκαταλέγονται η απελευθέρωση της κινήσεως κεφαλαίων, η απελευθέρωση των επιτοκίων και η ενεργοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Επιπλέον ο παραδοσιακός διαμεσολαβητικός ρόλος των τραπεζών, αποδοχή καταθέσεων και χορήγηση δανείων, σταδιακά περιορίστηκε. Η επέκταση της από-διαμεσολάβησης και η ενίσχυση του ανταγωνισμού στην παγκοσμιοποιημένη αγορά και στον ενοποιημένο χρηματοπιστωτικό χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ασκούν ισχυρές πιέσεις στην κερδοφορία των τραπεζών, καθώς περιορίζουν τα έσοδά τους, ιδιαίτερα αυτά που προέρχονται από τις παραδοσιακές τοκοφόρες εργασίες. Οι αλλαγές αυτές είχαν ως αποτέλεσμα τον μεγαλύτερο αριθμό ανταγωνιστών, τις συστηματικά μεγαλύτερες, εντονότερες και ορθολογικότερες απαιτήσεις των πελατών, τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών, την μείωση των περιθωρίων και τελευταία τις συγχωνεύσεις τραπεζών. Η τραπεζική αντίδραση σε αυτές τις αλλαγές εκδηλώνεται κυρίως με την προσπάθεια μείωσης του λειτουργικού κόστους και αναζήτηση εναλλακτικών πηγών εσόδων μέσα από τη διαφοροποίηση και την επέκταση των εργασιών τους. Οι τράπεζες αρχίζουν λοιπόν να αναθεωρούν συνολικά την πολιτική παραγωγής και διανομής των προϊόντων τους. Η εφαρμοζόμενη πρακτική, που επικεντρώνεται κυρίως στην παραγωγή και διανομή

προκαθορισμένων προϊόντων, αντικαθίσταται σε αυξανόμενο βαθμό από μια πολιτική προσανατολισμένη στην πλησιέστερη εξυπηρέτηση του πελάτη που βασίζεται στη βαθύτερη μελέτη και ανάλυση των αναγκών του. Η συμβολή της τεχνολογίας είναι εν προκειμένω καταλυτική, καθώς επιτρέπει τη διαφοροποίηση των προσφερόμενων προϊόντων και επομένως την αποτελεσματικότερη παροχή υπηρεσιών προς συγκεκριμένα τμήματα της αγοράς. Εκείνο που φαίνεται να αλλάζει οριστικά είναι η φύση των τραπεζικών καταστημάτων. Επικρατεί η τάση να δημιουργούνται μικρότερα υποκαταστήματα, με ολιγομελές και εξειδικευμένο προσωπικό, τα οποία δεν επιβαρύνονται με υποστηρικτικές εργασίες, που πλέον εκτελούνται στο κεντρικό κατάστημα και στοχεύουν στην αποτελεσματικότερη λειτουργία τους. Μια αρκετά σημαντική μεταβολή είναι η διεθνοποίηση των τραπεζικών ιδρυμάτων και η προσφορά των υπηρεσιών τους σε άλλες χώρες.

Στις ανεπτυγμένες αγορές μια από τις πιο εμφανείς αλλαγές που παρατηρήθηκε σε συνδυασμό με την απελευθέρωση των αγορών, την διεθνοποίηση των συναλλαγών και των τραπεζικών ιδρυμάτων ήταν η ραγδαία εξάπλωση της καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης.

Σχετικές έρευνες δείχνουν ότι το αντίθετο έγινε σε χώρες με χαμηλό εισόδημα όπου οι ξένες τράπεζες είχαν μικρή διείσδυση στην τοπική αγορά και όπου η εφαρμογή της είσπραξης στα ληξιπρόθεσμα συμβόλαια ήταν ακριβή υπόθεση. Σε αυτές τις χώρες η επίδραση των ξένων τραπεζών στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα επηρέασε αρνητικά την πρόσβαση στην πιστωτική αγορά (CLAESSENS & HOREN, 2014).

Ο ρόλος των ιδιωτικών τραπεζών έχει επεκταθεί τόσο πολύ σε όλες τις οικονομικές συναλλαγές, με αποτέλεσμα ο ρόλος και ο τρόπος που λειτουργούν εντός της κοινωνίας παίζουν όλο και πιο σημαντικό ρόλο. Γι' αυτό είναι κρίσιμο να καταλάβουμε την δυναμική τους και την συμπεριφορά τους.

## Σκοπός της Εργασίας

Ο σκοπός της εργασίας επικεντρώνεται στο αντίκτυπο που έχει στις εγχώριες τράπεζες η είσοδος ξένων τραπεζών. Η βιβλιογραφία αναφέρει ότι αυτή η είσοδος και η διεθνοποίηση ξένων τραπεζών μπορεί να επηρεάσει είτε αρνητικά είτε θετικά το εγχώριο τραπεζικό σύστημα.

Τα τελευταία χρόνια έχει δημοσιευθεί αριθμός μελετών που εξετάζει το παραπάνω ερώτημα τόσο από την πλευρά της επίδρασης στις τοπικές τράπεζες, όσο και στο σύνολο της οικονομίας. Στην σημερινή κοινωνία και οικονομία της απόλυτης σχεδόν διασύνδεσης, είναι δύσκολο να απομονώσεις ένα και μόνο πρόβλημα και να το εξετάσεις αυτόνομα.

Είναι ξεκάθαρο από το ευρύ φάσμα των μελετών ότι η επίδραση που έχουν οι ξένες τράπεζες όταν εισέρχονται σε μια χώρα είναι συνάρτηση της εσωτερικής οικονομίας. Υπάρχει σαφείς διαχωρισμός των επιπτώσεων σε όλες τις μελέτες μεταξύ εισόδου σε ανεπτυγμένη και αναδυόμενη ή αναπτυσσόμενη αγορά. Τα κίνητρα δε εισόδου ενδεχομένως διαφοροποιούνται σημαντικά.

Την επίδραση στις τοπικές τράπεζες αλλά και τα κίνητρα των ξένων τραπεζών να επεκταθούν σε νέες αγορές εκτός συνόρων θα εξετάσουμε αναλυτικά στα επόμενα κεφάλαια.



## Κεφάλαιο 1. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι το αποτέλεσμα μιας μακράς ιστορικής πορείας που κατέληξε να εξειδικεύεται στην δημιουργία και ανάπτυξη συγκεκριμένων επενδυτικών και χρηματοδοτικών υπηρεσιών και προϊόντων.

Οι προϋποθέσεις για εγχρήματη οικονομία δημιουργήθηκαν εφόσον τα άτομα ξεπέρασαν τόσο το στάδιο αυτο-παραγωγής και αυτοκατανάλωσης, όσο και το στάδιο ανταλλαγής αγαθών και υπηρεσιών. Η εισαγωγή του χρήματος είναι αυτή που διαμόρφωσε τη συναλλακτική πράξη μεταξύ των ατόμων ως εξής: Αγαθό = Χρήμα = Αγαθό. Το χρήμα λοιπόν, ως μέσο συναλλαγών κοινά αποδεκτό, αναγνωρίσιμο και αδιαίρετο, αντιπροσωπεύει μια σταθερή αξία και διευκολύνει τη οικονομική δραστηριότητα εφόσον αποτελεί μέσο παραγωγής, ανταλλαγής, διανομής και κατανάλωσης αγαθών. Αποτελεί ένα διαχρονικό μέσο αποθεματοποίησης του πλούτου και διατήρησης της αγοραστικής δύναμης του ατόμου. Μέσω του χρήματος έχουμε οικονομική δραστηριότητα γι' αυτό και είναι το βασικότερο συστατικό προκειμένου να υπάρξει και να λειτουργήσει ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα.

## 1.1. Η ανάλυση του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Το χρηματοπιστωτικό ή χρηματοοικονομικό σύστημα αποτελείται από «θεσμικές μονάδες και αγορές που αλληλεπιδρούν με στόχο την κινητοποίηση κεφαλαίων για την πραγματοποίηση επενδύσεων και την παροχή διευκολύνσεων στη χρηματοδότηση της εμπορικής δραστηριότητας και των συστημάτων πληρωμών» (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2004).

Ο κύριος ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο πλαίσιο της οικονομίας είναι η βέλτιστη κατανομή των αποταμιεύσεων. Δηλαδή η βέλτιστη μεταφορά αγοραστικής δύναμης από τις οικονομικές μονάδες που έχουν πλεόνασμα στις οικονομικές μονάδες που παρουσιάζουν έλλειμμα.

Κάθε χρηματοπιστωτικό σύστημα απαρτίζεται από:

1. Τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα όπως τα ομόλογα, οι τραπεζικοί λογαριασμοί, τα δάνεια κτλ.
2. Τις χρηματοπιστωτικές αγορές, όπου αγοράζονται και πωλούνται νομίσματα και χρεόγραφα μονάχα και
3. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. Κλασσικό παράδειγμα χρηματοπιστωτικού ιδρύματος είναι οι τράπεζες. Ο όρος χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αφορά κάθε επιχείρηση που διαμεσολαβεί μεταξύ των αποταμιευτών και των επενδυτών για τη διοχέτευση χρηματικών κεφαλαίων από τους μεν στους δε (Νούλας, 2005, σσ. 47-48).

Υπάρχουν δύο τρόποι κατά τους οποίους μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτή η διοχέτευση χρηματικών πόρων: ή άμεση και η έμμεση χρηματοδότηση.

Κατά τη διαδικασία της άμεσης χρηματοδότησης, η μεταφορά αγοραστικής δύναμης πραγματοποιείται μεταξύ των οικονομικών μονάδων μέσω μιας άμεσης διαπραγμάτευσης μεταξύ αυτών και δίχως τη διαμεσολάβηση κάποιου χρηματοπιστωτικού οργανισμού.

Κατά τη διαδικασία μεταφοράς χρηματικών πόρων στην έμμεση χρηματοδότηση από τις πλεονασματικές μονάδες προς τις ελλειμματικές μονάδες, αυτό λαμβάνει χώρα

μέσω των προαναφερθέντων χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Πιο συγκεκριμένα κατά τη διαδικασία της έμμεσης χρηματοδότησης τρία είναι τα μέρη της συναλλαγής:

- α) Το αποταμιευτικό κοινό,
- β) οι διαμεσολαβητικοί πιστωτικοί οργανισμοί και
- γ) οι επιχειρήσεις.

Ο κύκλος μιας έμμεσης χρηματοδότησης περιλαμβάνει τα παρακάτω τέσσερα στάδια:

- A. Εντοπισμός της ανάγκης χρηματοδότησης για την οποία πρέπει να μεταφερθούν χρηματοπιστωτικές μονάδες από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές.
- B. Καθορισμός του ρόλου του διαμεσολαβητή όσον αφορά τη βέλτιστη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- C. Στάδιο αποδέσμευσης το οποίο στη συνέχεια ασχολείται με την τιτλοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών.
- D. Στάδιο τιτλοποίησης των εγγράφων πληροφοριακά προσανατολισμένο. Κυρίαρχα στοιχεία του είναι, η αμεσότητα, η εγκυρότητα και γενικότερα η εύκολη και γρήγορη διάθεση πληροφοριών (Gregory & Ball, 2013, σ. 615).

Πυρήνας του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι το τραπεζικό σύστημα, το οποίο απαρτίζεται από την κεντρική τράπεζα, τις εμπορικές τράπεζες και τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς<sup>1</sup>.

Ο κλασικός ρόλος των τραπεζών είναι η διαμεσολάβηση μεταξύ των αποταμιευτών και αυτών που πιστώνονται χρηματικούς πόρους. Οι τράπεζες διαχειρίζονται το ενεργητικό τους, το οποίο δημιουργείται από καταθέσεις και άλλα στοιχεία του παθητικού. Ως διαμεσολαβητικοί οργανισμοί οι τράπεζες εκτελούν μια σειρά από ενέργειες με απώτερο στόχο να διευκολύνουν από την μία και να επιταχύνουν από

---

<sup>1</sup> Αναλυτικότερα:

- Οι εμπορικές τράπεζες διαμεσολαβούν μεταξύ των πλεονασματικών και των ελλειμματικών μονάδων μέσω προκαθορισμένων τραπεζικών εργασιών.
- Οι ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί διεκπεραιώνουν συγκεκριμένες, περιορισμένες τραπεζικές εργασίες. Ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί είναι για παράδειγμα οι επενδυτικές τράπεζες που εξειδικεύονται στην χρηματοδότηση μακροπρόθεσμων επενδύσεων μόνο.

την άλλη τη ροή του χρήματος, ενώ ταυτόχρονα προστατεύουν και τα συμφέροντά τους. Πιο συγκεκριμένα:

- i. Μέσω συγκεκριμένων υπηρεσιών στοχεύουν στη μεγαλύτερη απόδοση των διαθέσιμων χρηματικών πόρων και στον οικονομικότερο τρόπο εξεύρεσης των πόρων αυτών.
- ii. Μετασχηματίζουν βραχυχρόνιες τοποθετήσεις σε μακροχρόνιες χορηγήσεις και
- iii. Διαμοιράζουν τους κινδύνους που ενέχει σε ατομικό αλλά και σε επιχειρηματικό επίπεδο ο δανεισμός.

Συμβάλλουν στην εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος οι παρακάτω παράμετροι:

1. Στη σταθερότητα τιμών και καταπολέμηση του πληθωρισμού, καθώς τότε έχουμε αύξηση της κατανάλωσης και μείωση των επενδύσεων.
2. Ύπαρξη κανονιστικού πλαισίου από τις εποπτικές αρχές, καθώς αυτό συμβάλλει στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών.
3. Αποθάρρυνση του αποθησαυρισμού αλλά και του καταναλωτισμού.
4. Η φτηνή, γρήγορη και διαφανής ενημέρωση των επενδυτών και καταναλωτών ώστε να γίνεται άμεση και ορθή λήψη των αποφάσεων.

Είναι σημαντικό το πολύπλοκο χρηματοπιστωτικό σύστημα να διέπεται από μια αποτελεσματική και εύρυθμη λειτουργία γιατί με τον τρόπο αυτόν:

- Συμβάλλει στην ορθολογική κατανομή των διαθέσιμων κεφαλαίων προς τις πιο παραγωγικές μονάδες.
- Στη δημιουργία νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων.
- Στη μείωση του κινδύνου των συναλλαγών και τέλος στη μείωση του κόστους συναλλαγών και πληροφόρησης (Νούλας, 2005).

Μειονεκτήματα κάθε χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η πολυπλοκότητά του και η μεγάλη του ευπάθεια. Οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις είναι συχνό φαινόμενο – παρά τις προσπάθειες θωράκισης των κρίσεων αυτών - με αποτελέσματα σημαντικά τόσο για τους επενδυτές και αποταμιευτές όσο και για το σύνολο της οικονομίας (Αγγελόπουλος, 2013, σ. 64).

## 1.2. Διεθνής τραπεζική: Ιστορική αναδρομή

Οι πρώτες δανειακές συναλλαγές είναι καταγεγραμμένες ταυτόχρονα με την δημιουργία και οργάνωση των πρώτων κοινωνιών, ενώ οργανισμοί στους οποίους παρατηρούνται σημαντικές ομοιότητες με τις σημερινές τράπεζες έχουν καταγραφεί για πρώτη φορά στις ιταλικές πόλεις-κράτη του Μεσαίωνα. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η εμφάνιση των εν λόγω οργανισμών συνέπεσε σχεδόν με την μεγάλη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου. Στην Φλωρεντία παρατηρούμε λοιπόν τις πιο μεγάλες τράπεζες της εποχής εκείνης, οι οποίες χρηματοδοτούσαν τόσο το εμπόριο μαλλιού όσο και τους πολέμους των Άγγλων βασιλέων.

Η πρώτη διεθνής τράπεζα και η οποία διατηρούσε υποκαταστήματα σε πολλές χώρες ήταν η τράπεζα των Μεδίκων<sup>2</sup>. Σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη των διεθνών συναλλαγών έπαιξε η ανακάλυψη της Αμερικής και η ροή χρυσού που έφτασε από την αμερικανική στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

Αλλά η πραγματική εξέλιξη του διεθνούς τραπεζικού συστήματος συνέπεσε με την Βιομηχανική Επανάσταση του 16<sup>ου</sup> αιώνα. Η μαζική παραγωγή και η μαζική κατανάλωση ήταν οι λόγοι που αρχικά απαίτησαν την δημιουργία μεγάλων επενδύσεων και συνέβαλλαν στο δραστικό μετασχηματισμό του χρηματοπιστωτικού συστήματος όταν το χρήμα σταμάτησε να έχει τον ρόλο μονάχα του μέσου συναλλαγής.

Μεγαλύτερη ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος παρατηρήθηκε στην Κεντρική Ευρώπη αλλά και στη Δυτική Ευρώπη υπήρχαν παραγωγικές μονάδες μεγάλης κλίμακας. Το 1974 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Σουηδίας και είκοσι χρόνια αργότερα η Τράπεζα της Αγγλίας από τον συνεταιρισμό εμπόρων και γαιοκτημόνων. Οι τράπεζες αυτές καθότι πρώτες απέκτησαν εκδοτικό προνόμιο όσον αφορά το χρήμα. Το μονοπώλιο τους αυτό όσον αφορά την έκδοση του χρήματος, τους έδωσε τη δυνατότητα να επηρεάζουν και να διαμορφώνουν πιστωτικές πολιτικές, από τη στιγμή που οι τράπεζες σταδιακά σταμάτησαν να ασχολούνται μονάχα με την συσσώρευση αποταμιεύσεων και την χρηματοδότηση επιχειρήσεων, αλλά δραστηριοποιήθηκαν και στον έλεγχο της πίστωσης.

---

<sup>2</sup> Η οικογένεια των Μεδίκων ήταν ηγεμόνες της πόλης της Φλωρεντίας και ταύτισαν τα κρατικά με τα τραπεζικά συμφέροντα.

Τον 18ο αιώνα οι τράπεζες έχουν πλέον εξειδικευτεί στις τράπεζες των επενδύσεων - που χορηγούν μακροχρόνια δάνεια στις επιχειρήσεις με αντάλλαγμα μεγάλο αριθμό μετοχών ή ομολόγων - και στις εμπορικές τράπεζες - οι οποίες παραχωρούσαν δάνεια με αντάλλαγμα την υποθήκευση των περιουσιακών στοιχείων των δανειοληπτών.

Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος έπαιξαν κατά τον 18ο και 19ο αιώνα συγκεκριμένες οικογένειες τραπεζιτών τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική. Αρχικά στην Ευρώπη έχουμε τον Mayer Amschel Rothchild, ο οποίος με έδρα την Φρανκφούρτη δημιούργησε τέσσερα ακόμα υποκαταστήματα της τράπεζας που έφερε το όνομά του στο Παρίσι, το Λονδίνο, τη Βιέννη και τη Νάπολη. Αντίστοιχα, σημαντικός ήταν ο ρόλος της τραπεζικής οικογένειας των Barings, της JPMorgan, της Lehman Brothers και της Goldman Sachs, οι οποίοι χρηματοδότησαν κάποια από τα πιο σημαντικά έργα σιδηροδρομικών υποδομών στην Αμερική και την Αργεντινή.

Από τα μέσα του 19<sup>ου</sup> αιώνα κύριος στόχος των τραπεζών ήταν η διαμεσολάβηση, δηλαδή η δημιουργία ροής κεφαλαίων από τους αποταμιευτές προς την τράπεζα και επανατοποθέτηση αυτών σε επενδύσεις δημόσιου και ιδιωτικού ενδιαφέροντος. Βασικός στόχος ήταν η εξεύρεση κεφαλαίων με στόχο την ανοικοδόμηση των κατεστραμμένων από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οικονομιών. Έως την πετρελαϊκή κρίση λοιπόν του 1973 οι τράπεζες εστίαζαν στα παρακάτω τραπεζικά προϊόντα διαμεσολάβησης:

1. προσέλκυση καταθέσεων
2. πιστωτικές υπηρεσίες
3. υπηρεσίες πληρωμών και
4. διακανονισμός απαιτήσεων και υποχρεώσεων.

Αυτό άλλαξε με τη συμβολή της τεχνολογίας τα επόμενα μόλις έτη, καθώς έδωσε τη δυνατότητα διαφορετικών ροών όσον αφορά την κυκλοφορία του χρήματος, τις ηλεκτρονικές συναλλαγές, τις συναλλαγές δίχως να είναι απαραίτητη η αλλαγή νομίσματος. Την ίδια στιγμή η ραγδαία πρόοδος της τεχνολογίας έδωσε τη δυνατότητα στις ίδιες τις τράπεζες να δημιουργήσουν πιο σύνθετα και πιο ευέλικτα χρηματοοικονομικά προϊόντα, να αναπροσαρμοστούν όσον αφορά τη φιλοσοφία των

προσφερόμενων προϊόντων τους, η οποία έγινε πιο πελατοκεντρική φέρνοντας έτσι στο προσκήνιο τη λιανική τραπεζική και πολλαπλά χρηματοπιστωτικά προϊόντα προκειμένου να μπορούν να καλύψουν τις ολοένα και αυξανόμενες απαιτήσεις των πελατών (Ζαχαριάδη-Σούρλα, 2000).

### 1.3. Η οικονομική ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Ένας βασικός παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία είναι η χρηματοοικονομική απελευθέρωση και διακοπή λαθεμένων παρεμβατικών περιορισμών (Shaw, 1973). Συγκεκριμένα ο Ronald McKinnon υποστηρίζει ότι τα επιβαλλόμενα από τις κυβερνήσεις ανώτατα όρια στα επιτόκια, σε συνδυασμό με τις κυβερνητικές προσπάθειες ελέγχου κατανομής των κεφαλαίων και την επιβολή υπερβολικών ποσοστών αναγκαίων διαθέσιμων στις τράπεζες, αποτελούσαν κρίσιμους ανασταλτικούς παράγοντες όσον αφορά την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος (McKinnon, 1991).

Κατά την δεκαετία του 1970 ο τραπεζικός ανταγωνισμός στη διεθνή σκακιέρα άρχισε να γίνεται ολοένα και πιο έντονος, κάτι που οδήγησε στη σταδιακή πολιτική απελευθέρωσης των τραπεζικών οργανισμών, προκειμένου να επικρατήσει ο ελεύθερος ανταγωνισμός και να διευκολυνθεί η αγορά των χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Ο ανταγωνισμός στην τραπεζική αγορά εντάθηκε με την απελευθέρωση του κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων κάτι που ώθησε στη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών.

Από τη μια πλευρά λοιπόν παρατηρούμε τους Levine και Zervos να υποστηρίζουν την αποτελεσματικότητα και ανάπτυξη του χρηματοοικονομικού τομέα λόγω της πολιτικής απελευθέρωσης και της άρσης του παρεμβατισμού (Levine & Zervos, 1998). Ωστόσο, από την άλλη πλευρά, οι Demirguc – Kunt και Detragiache, διαπιστώνουν σε μελέτη τους στενή σχέση μεταξύ της χρηματοπιστωτικής απελευθέρωσης και της τραπεζικής κρίσης σε μελέτες περίπτωσης 53 χωρών. Κύριο συμπέρασμα της μελέτης τους είναι, ότι οι πιθανότητες εμφάνισης τραπεζικής κρίσης είναι πέντε φορές μεγαλύτερες στην περίπτωση που έχει προηγηθεί χρηματοπιστωτική απελευθέρωση και ειδικότερα στις περιπτώσεις χωρών με μικρή διαφάνεια και θεσμική οριοθέτηση (Demirguc - Kunt & Detragiache, 2005).

Στο ίδιο μήκος κύματος κινούνται και οι μελέτες του Stiglitz, ο οποίος μελετώντας τις κρίσεις της Ασίας, της Ρωσίας και της Λατινικής Αμερικής συμπεραίνει επίσης ότι αυτές συνδέονται με την όχι ώριμη για τις δεδομένες οικονομίες χρηματοπιστωτική απελευθέρωση. Ο Stiglitz εμμένει περισσότερο στις αδυναμίες του



χρηματοοικονομικού πλαισίου που οδηγούν στην αποτυχία της εφαρμογής της χρηματοοικονομικής απελευθέρωσης (Stiglitz, 2000).

#### 1.4. Η διεθνοποίηση των τραπεζών – Ρίσκο - Παγκοσμιοποίηση

Μελετώντας εκ πρώτης όψης την κρίση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος διαφαίνεται ότι αυτή ήταν αποτέλεσμα της αδυναμίας των οφειλετών να πληρώσουν τα δάνειά τους και άρα της συνακόλουθης κατάρρευσης της αγοράς ακινήτων στις ΗΠΑ<sup>3</sup>.

Ωστόσο, η πραγματική αιτία της χρηματοοικονομικής κρίσης κρίθηκε η «απορρύθμιση» (deregulation) που εφαρμόστηκε στη Μεγάλη Βρετανία τις δεκαετίες 1980 και 1990, κατά την διάρκεια της οποίας καταργήθηκαν περιορισμοί στις χρηματοδοτήσεις και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα λειτουργούσαν σταδιακά σε ένα πλαίσιο ελευθερίας (Κότιος & Γαλανός, 2010). Δημιουργήθηκε κατά τον τρόπο αυτό το πλαίσιο μέσα στο οποίο οι τράπεζες χορηγούσαν επισφαλείς πιστώσεις καθώς επένδυναν σε επενδύσεις υψηλού ρίσκου, με αποτέλεσμα η αντοχή τους σε περίπτωση καταγραφής ζημιών να είναι μειωμένη.

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, οι τράπεζες των ΗΠΑ προσελκύνοντας το ενδιαφέρον των Αμερικανών πολιτών της μεσαίας κυρίως τάξης τους παρείχαν δάνεια πρώτης κατοικίας με ιδιαίτερα ελκυστικούς όρους και ελλείπει ουσιαστικού ελέγχου των δανειοδοτήσεων. Ταυτόχρονα οι κατασκευαστικές εταιρείες στις ΗΠΑ διατήρησαν τεχνητά υψηλές τιμές στις νέες κατοικίες παρά την μεγάλη προσφορά αυτών. Έτσι οι τιμές των ακινήτων προσέγγισαν το ανώτερο σημείο με αποτέλεσμα η καθαρή αξία της «επένδυσης» να αυξάνεται διαρκώς. Η αύξηση των επιτοκίων δυσκόλεψε την πληρωμή των δόσεων των επισφαλών στεγαστικών δανείων, καθώς η μηνιαία τοκοχρεολυτική δόση είχε αυξηθεί και η πλειοψηφία των δανειοληπτών σύντομα αδυνατούσε να πληρώσει τις δόσεις της με κυμαινόμενο επιτόκιο. Τα υψηλά επιτόκια, οι συνεχείς κατασχέσεις και οι πλειστηριασμοί οδήγησαν σε υπερπροσφορά ακινήτων στην αγορά και την κατάρρευση των τιμών τους, σε επίπεδα που δεν ήταν πλέον δυνατή η εξυπηρέτηση των δανείων ακόμη και με κατασχέσεις (Ρουκάνας & Σκλιας, 2014).

---

<sup>3</sup> Στην πραγματικότητα η κρίση ήταν αποτέλεσμα της συνύπαρξης των εξής στοιχείων:

1. Της εξωπραγματικής ανόδου των τιμών των ακινήτων
2. Της ραγδαίας αύξησης των στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου και
3. Των τιτλοποιήσεων των στεγαστικών δανείων ως μηχανές παραγωγής χρήματος.

Στην προσπάθεια άμεσης αντιμετώπισης του προβλήματος ελήφθησαν μια σειρά από μέτρα και πολιτικές, παρότι η Κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ επέδειξε αδράνεια με μοναδική προσπάθεια αντιμετώπισης των συνεπειών της κρίσης την μείωση των επιτοκίων στην οποία και προχώρησε, γεγονός που όμως προκάλεσε περαιτέρω αντίδραση στις αγορές με τους θεσμικούς επενδυτές να ρευστοποιούν μαζικά καθώς οι αποδόσεις πλέον δεν ήταν ελκυστικές.

Οι ΗΠΑ και η ΕΕ, στην προσπάθεια τους να προστατεύσουν τις τράπεζες από την επικείμενη κατάρρευση, αναπλήρωσαν το ιδιωτικό χρήμα που εξατμίστηκε με χρήμα που δανείστηκαν από όσους είχαν αποταμιεύσεις όπως Ιάπωνες Κινέζους, Άραβες, και Γερμανούς επενδυτές.

Το μέγεθος και η έκταση του προβλήματος δεν έγιναν αρκετά ισχυρή αιτία για αλλάξει επί της ουσίας ο τρόπος λειτουργίας των τραπεζών ώστε να εξυγιανθεί το σύστημα.

Οι τράπεζες συνέχισαν να παράγουν νέο τοξικό – ιδιωτικό χρήμα, ανακυκλώνοντας την κρίση δραματικά μετακυλώντας την χρηματοοικονομική κρίση σε οικονομική κρίση. Τα προβλήματα μεταφέρθηκαν στην πραγματική οικονομία με συνέπειες την μείωση της καταναλωτικής και επιχειρηματικής εμπιστοσύνης και την κατάρρευση του παγκόσμιου εμπορίου. Επιπρόσθετα οι ευρωπαϊκές τράπεζες έρχονται αντιμετώπιες με την κατάρρευση καθώς ήταν εκτεθειμένες σε τοξικό-ιδιωτικό χρήμα. Η αντίδραση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις ευρωπαϊκές τράπεζες, ήταν αντίστοιχη με εκείνη της αμερικανικής κυβέρνησης, δηλαδή διοχέτευσαν μεγάλες ποσότητες δημόσιου χρήματος από τα κράτη-μέλη για να εξουδετερώσουν το τοξικό-ιδιωτικό χρήμα.

Πως όμως συνδέεται η παρουσία ξένων τραπεζών με την δημιουργία κρίσεων με τοπικό ή και διεθνή αντίκτυπο; Οι επιπτώσεις από την επέκταση των τραπεζών σε ένα εύρος δραστηριοτήτων μαζί με την γεωγραφική διασπορά έφερε πλήθος επιπτώσεων (θετικών και αρνητικών). Στα θετικά, ο ανταγωνισμός που δημιουργήθηκε στις τοπικές αγορές από την παρουσία των ξένων τραπεζών, οδήγησε μακροπρόθεσμα σε κάποιες περιπτώσεις στην εξέλιξη του εγχώριου τραπεζικού συστήματος (όπως αναφέρεται με περισσότερη λεπτομέρεια στα επόμενα κεφάλαια). Οι εμπειρικές μελέτες δείχνουν αποκλίνουσες συμπεριφορές ανά χώρα. Πρωτεύοντα ρόλο στον

αντίκτυπο που έχει η είσοδος ξένων τραπεζών στην εγχώρια οικονομία έχει η «ωριμότητα» της οικονομίας (π.χ. εξελιγμένη οικονομία σε αντιπαράθεση με αναδυόμενη). Για παράδειγμα στην Ινδία (αναδυόμενη αγορά), η επέκταση των ξένων τραπεζών την δεκαετία του 90 επέφερε το αντίθετο αποτέλεσμα όσον αφορά την πρόσβαση στην εταιρική πίστη. Υπήρξε μείωση δηλαδή στον αριθμό των τοπικών εταιριών που είχαν πρόσβαση σε πιστωτική γραμμή, καθώς οι πιστώσεις δίνονταν επιλεκτικά σε ένα πολύ μικρό ποσοστό εταιριών με πολύ υψηλά κέρδη. Ο αποκλεισμός από την πίστωση αφορούσε κυρίως μικρομεσαίες εταιρίες που αποτελούσαν σημαντικό ποσοστό του παραγωγικού ιστού της χώρας (Gormley, 2007, σ. 28).

Σύμφωνα με την συγκεκριμένη μελέτη, μετά από την είσοδο των ξένων τραπεζών σε μια χώρα οι εταιρίες έχουν 8 φορές λιγότερες πιθανότητες να αποκτήσουν πρόσβαση σε γραμμή πίστωσης (Gormley, 2007, σ. 28). Οι εμπειρικές μελέτες δείχνουν επίσης ότι στις αναδυόμενες αγορές οι εσωτερικές ασυμμετρίες που υπάρχουν μπορούν να διογκωθούν σημαντικά με την είσοδο ξένων τραπεζών, προκαλώντας τουλάχιστον εσωτερική κρίση. Δείχνουν επίσης ότι τα κράτη υποδοχής πρέπει να θεσμοθετήσουν έγκαιρα κατάλληλες μεταρρυθμίσεις για να αποφύγουν προβλήματα στην πραγματική οικονομία (Gormley, 2007, p. 48). Στο συγκεκριμένο παράδειγμα η Ινδία σήμερα βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία και φαίνεται να διαχειρίζεται παραγωγικά τα εργαλεία του σύγχρονου καπιταλιστικού συστήματος.

Εστιάζοντας στις αρνητικές επιπτώσεις από την απελευθέρωση των αγορών, βλέπουμε σταδιακά την χαλάρωση στα κριτήρια και στους ελέγχους, στη χορήγηση καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης και την δημιουργία συνθηκών κατάρρευσης στο διεθνές τραπεζικό σύστημα το 2008, όπως αναφέρεται και στην αρχή αυτής της ενότητας. Η έκθεση των αμερικανικών αρχικά τραπεζών σε τοξικά στεγαστικά δάνεια απείλησε με κατάρρευση το παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα. Το ενδιαφέρον είναι ότι η κρίση ξέσπασε τοπικά από την ανεπτυγμένη χρηματοοικονομική αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών και διαχύθηκε στο παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα.

Παράλληλα το 2000, η Ελλάδα βίωσε μια ξέφρενη κούρσα πιστωτικής επέκτασης στο εσωτερικό της χώρας. Η χαλαρότητα των θεσμών στην έγκριση των δανείων σε

συνδυασμό με τις αρρυθμίες της ελληνικής πραγματικότητας έχτισαν δυσανάλογα χρέη για την περίοδο και το μέγεθος της οικονομίας τα οποία αποκαλύφθηκαν πολύ αργότερα. Παρόλα αυτά η φαινομενική δύναμη των ελληνικών τραπεζών στη αρχή της περιόδου οδήγησε στην επιθετική ανάπτυξη των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια. Η προσεγγίσιμη γεωγραφική απόσταση και κουλτούρα σε συνδυασμό με την υπάρχουσα τεχνογνωσία που είχε συσσωρευτεί αποτέλεσαν βασικά κριτήρια στην επιλογή της επέκτασης Ελληνικών τραπεζών. Η κρίση όμως του 2009 στη ελληνική οικονομία οδήγησε τελικά σε άτακτη φυγή των ελληνικών τραπεζών από την βαλκανική αγορά. Αντίστοιχα, οι ξένες τράπεζες από-επένδυσαν από την ελληνική αγορά, η οποία δεν είχε πλέον κανένα ενδιαφέρον τουλάχιστον ως καταναλωτική αγορά δανείων. Χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση της Citibank Ελλάδος, όπου ενώ ως οργανισμός είχε στρατηγικά επιλέξει να εξυπηρετεί μόνο την ναυτιλιακή και εταιρική αγορά στην Ελλάδα, ξαφνικά βρέθηκε να μπαίνει στην λιανική τραπεζική με πολλαπλά υποκαταστήματα στη χώρα για να ψάχνει λίγα χρόνια αργότερα στρατηγικό επενδυτή για να την εξαγοράσει.

## Κεφάλαιο 2. Σχέση ξένων και εγχώριων τραπεζών

### 2.1. Λόγοι εισόδου ξένων τραπεζών στις εγχώριες αγορές

#### Εισαγωγή

Ιστορικά η αλληλεξάρτηση των εθνικών επιχειρήσεων και αγορών σε διεθνή κλίμακα συντέλεσαν στην κατεύθυνση της παγκοσμιοποίησης των οικονομιών και του διεθνούς ανταγωνισμού. Πολλές επιχειρήσεις ανεξαρτήτου μεγέθους δραστηριοποιούνται διεθνώς, εκμεταλλεζόμενες σημαντικές ευκαιρίες διεύρυνσης και ανάπτυξης. Ο οικονομολόγος David Ricardo (19<sup>ο</sup> αιώνας), ήταν από τους πρώτους που ανέπτυξαν την έννοια του οικονομικού συγκριτικού πλεονεκτήματος μεταξύ χωρών. Η θεωρία του εστίασε στο ότι η κάθε χώρα είχε συμφέρον να εξειδικευτεί και να επικεντρωθεί παραγωγικά εκεί όπου είχε το συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις άλλες χώρες. Η εξωστρέφεια αυτή κατά την θεωρία του David Ricardo, μόνο οφέλη μπορούσε να έχει για τις οικονομίες των κρατών (The World Bank, 2014). Η βιομηχανική επανάσταση καθώς και η επανάσταση στις μεταφορές που συντελέστηκαν τον 19ο αιώνα έδωσαν ώθηση στην μαζική παραγωγή, στην εξειδίκευση και στο διεθνές εμπόριο.

Παράλληλα με την διεθνοποίηση των εμπορικών συναλλαγών, αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε η διεθνοποίηση του χρηματοπιστωτικού κλάδου που ανταποκρίθηκε στην διεθνοποίηση του εμπορίου και την ανάγκη ανάπτυξης διεθνών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Οι τράπεζες σταδιακά επεκτάθηκαν εκτός συνόρων με την εγκαθίδρυση θυγατρικών εταιριών και κατά περιπτώσεις με ένα ευρύ διεθνές δίκτυο υποκαταστημάτων. Η απελευθέρωση των αγορών έδωσε ιδιαίτερη ώθηση στην επέκταση των τραπεζών εκτός συνόρων. Η διεθνής παρουσία μιας τράπεζας απέκτησε στρατηγική σημασία. Η απελευθέρωση των αγορών έδωσε “extra” κίνητρα μέσα από την ανάπτυξη και υποστήριξη των διεθνών χρηματοοικονομικών συναλλαγών και μέσα από την δυνατότητα επενδύσεων, γνωστών ως FDI (foreign direct investment) στις τοπικές αγορές. Κρίσιμος παράγοντας στα κίνητρα, τα οφέλη και την επίδραση των ξένων τραπεζών στην τοπική οικονομία, αποτελεί η

«ωριμότητα» της οικονομίας στην χώρα εισόδου. Στις αναδυόμενες αγορές οι τοποθετήσεις των ξένων τραπεζών επί της ουσίας μετακύλησαν σταδιακά την άσκηση οικονομικής επιρροής από τις τοπικές τράπεζες στις ξένες τράπεζες.

Συχνά το βασικό επιχείρημα διείσδυσης των τραπεζών σε ξένες αγορές τόσο σε θεωρητικό όσο και πρακτικό επίπεδο, βασίστηκε στην υπόθεση ότι τα δυνητικά οφέλη υπερκαλύπτουν τα κόστη ανοίγματος μιας νέας αγοράς. Κοινοί παράγοντες που εξετάζονται τυπικά πριν από την είσοδο σε μια αγορά αφορούν το μέγεθος της αγοράς, τον ανταγωνισμό και το ευρύτερο νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των χρηματοοικονομικών συναλλαγών εντός της χώρας εισόδου.

### Η θεωρία

Οι συνθήκες κατά τον Yip (1989) που μπορούν να δημιουργήσουν ευκαιρίες προκειμένου οι επιχειρήσεις να αναπτύξουν διεθνή στρατηγική ομαδοποιούνται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες:

A. Παράγοντες αγοράς, όπως παρεμφερείς ανάγκες των πελατών, η παρουσία των παγκόσμιων πελατών και η υιοθέτηση κοινών καμπανιών διαφήμισης.

B. Η μείωση του κόστους μέσω της διεθνοποίησης προϊόντων και υπηρεσιών καθώς πλέον δίνεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας και να παράγουν μεγάλες ποσότητες προϊόντων με το χαμηλότερο μοναδιαίο κόστος παραγωγής. Επιπρόσθετα, οι διαφορές ανάμεσα στα στοιχεία κόστους, όπως και τα κόστη ανάπτυξης προϊόντων και υπηρεσιών κάθε χώρας αποτελούν σημαντική ώθηση διεθνοποίησης.

Γ. Κυβερνητικοί παράγοντες μέσω των πολιτικών διεθνούς εμπορίου, των εθνικών τεχνικών προτύπων και των κοινών κανονισμών μάρκετινγκ.

Δ. Ανταγωνιστικοί παράγοντες, όπως το υψηλό επίπεδο εξαγωγών και εισαγωγών και η παρουσία παγκόσμιων ανταγωνιστών (Yip, 1989, Yip & Hult, 2011).

Η απελευθέρωση της αγοράς μαζί με την τεχνολογική εξέλιξη και τον ανταγωνισμό έχουν διαμορφώσει νέες συνθήκες στον τραπεζικό χώρο. Ένας από τους βασικούς

λόγους για τους οποίους οι τράπεζες διευρύνουν τη γεωγραφική βάση τους είναι για να αξιοποιήσουν τις οικονομίες κλίμακας και να διασπείρουν τους κινδύνους.

Η διεθνοποίηση των χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών προσφέρει νέες ευκαιρίες για οφέλη στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ειδικά όσον αφορά την κερδοφορία και τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας (Weill, 2004). Η προοπτική για βελτιωμένο οικονομικό όφελος καθώς και η διασπορά του χρηματοοικονομικού κινδύνου σε επίπεδο διάρθρωσης χαρτοφυλακίου και γεωγραφικής διασποράς αποτελούν ισχυρά κίνητρα για την επέκταση των τραπεζών εκτός συνόρων.

Την τελευταία 10ετία η εξέλιξη των τεχνολογιών και των πληροφοριακών συστημάτων έχουν διαδραματίσει κομβικό ρόλο στην διεθνοποίηση των τραπεζών και των συναλλαγών. Η διασύνδεση των τραπεζικών συστημάτων, η ελεγχόμενη εξ-αποστάσεως προσβασιμότητα, σε συνδυασμό με την ακρίβεια, ταχύτητα, ευκολία και ασφάλεια των συναλλαγών έχει επιταχύνει τόσο τον ρόλο των τραπεζών όσο και την γεωγραφική επέκτασή τους.

### Εμπειρικά στοιχεία

Μια μελέτη με τίτλο «How Does Foreign Bank Entry Affect Domestic Banking Markets» που εκπονήθηκε το 2000 για λογαριασμό της Παγκόσμιας Τράπεζας (Claessens & Demirgüç-Kunt & Huizinga, 2000), αναδεικνύει εύστοχα ένα σημαντικό πλήθος σχετικών κινήτρων στο επίπεδο της εμπειρικής μελέτης. Στην συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από 7900 παρατηρήσεις, από 80 χώρες για την περίοδο 1988 – 1995. Αν και η τωρινή πραγματικότητα έχει εξελιχθεί από τότε, οι παρατηρήσεις που προκύπτουν από την μελέτη αφορούν δομικά στοιχεία των κινήτρων τα οποία παρατηρούμε και στις σημερινές οικονομίες.

Η έρευνα έδειξε καταρχήν ότι τα περιθώρια κέρδους για τις ξένες τράπεζες που είχαν εισέλθει σε αναδυόμενη αγορά, ήταν υψηλότερα σε σχέση με αυτά των τοπικών τραπεζών. Στις ανεπτυγμένες όμως αγορές ίσχυε η αντίστροφη σχέση. Οι εισερχόμενες τράπεζες είχαν χαμηλότερα περιθώρια κέρδους συγκριτικά με τους τοπικούς ανταγωνιστές τους.



Καθοριστικό λοιπόν ρόλο για τα προσδοκώμενα κέρδη παίζει η “ωριμότητα” της αγοράς” στην οποία εισέρχεται μια ξένη τράπεζα. Το ίδιο κριτήριο αποτελεί και κομβικό σημείο για τον ορισμό του βαθμού κινδύνου της επένδυσης. Ορίζει επίσης το πλαίσιο του ανταγωνισμού στο οποίο θα δράσει ο νέο-εισερχόμενος παίχτης. Η «ωριμότητα» της τοπικής οικονομίας θέτει τα πλαίσια εν ολίγοις στην γενικότερη λογική και στρατηγική που εξυπηρετεί η επέκταση σε ξένη αγορά ή όχι. Καθώς το θέμα κατά περίπτωση μπορεί να έχει ιδιαίτερες προεκτάσεις, θα επικεντρωθούμε στο τεχνικό μέρος των κινήτρων.

Διάφοροι οικονομολόγοι αναφέρθηκαν στα κίνητρα των τραπεζών για επέκταση εκτός συνόρων όπως ο Levin, (1996) και ο Walter and Gray (1983) και Gelb and Sagari (1990). Η οπτική των συγκεκριμένων διαμορφώθηκε πάνω στο πλαίσιο της καλύτερης διαχείρισης πόρων σε συνδυασμό με την καλύτερη απόδοση που επιδεικνύουν οι ξένες εισερχόμενες τράπεζες σε αντιπαράθεση με τον τοπικό ανταγωνισμό λόγω του συγκριτικού πλεονεκτήματος των πρώτων.

Στο εμπειρικό επίπεδο της μελέτης, τα κίνητρα και οι λόγοι περιγράφονται σε έναν σημαντικό βαθμό από βελτιωμένους όρους σε επίπεδο περιθωρίου κέρδους στα επιτόκια, χαμηλότερων φόρων και έμμεσων δαπανών. Σημαντικό κίνητρο των ξένων τραπεζών να εισέλθουν σε μια τοπική αγορά αποτελεί το πλεονέκτημα τους να προσφέρουν εταιρικά δάνεια με πιο ανταγωνιστικούς όρους από τι οι τοπικές τράπεζες (άνοιγμα αγοράς) (Claessens, Demirgüç-Kunt, & Huizinga, 2000).

Κατά κανόνα η μελέτη έδειξε ότι οι ξένες τράπεζες απολαμβάνουν υψηλότερες αποδόσεις στα περιθώρια κέρδους. Στην Αργεντινή, Costa Rica, και Βενεζουέλα τα καθαρά έσοδα έναντι των τοπικών τραπεζών ήταν αυξημένα κατά 10% υπέρ των ξένων τραπεζών. Σύμφωνα με την συγκεκριμένη έρευνα η διαφορά αυτή υπέρ των ξένων τραπεζών, οφείλεται σε ευνοϊκούς κανονισμούς και εξαιρέσεις σε περιορισμούς στην απόδοση του περιθωρίου κέρδους.

Στις αναδυόμενες αγορές οι ανεπάρκειες της τοπικής αγοράς ενισχύουν επίσης την θέση των ξένων τραπεζών να διεκδικήσουν υψηλότερες αποδόσεις σε όρους περιθωρίου κέρδους. Αντίστροφα στις ανεπτυγμένες αγορές ο ανταγωνισμός είναι τόσο υψηλός που ακόμη και σε συνθήκες τεχνολογικής υπεροχής από την πλευρά της ξένης τράπεζας τα περιθώρια κέρδους κινούνται σε χαμηλά επίπεδα για όλους.

Από την άλλη πλευρά το φορολογικό πλεονέκτημα το οποίο προκύπτει για τις ξένες τράπεζες μέσα από την δυνατότητα να αποδίδουν τα κέρδη τους εκτός έδρας αποτελεί ισχυρό κίνητρο. Η απόδοση των κερδών σε κέντρα χαμηλής φορολογίας είναι συνήθης πρακτική για τις πολυεθνικές. Ένας όρος που επί της ουσίας καθιστά τον ανταγωνισμό σε τοπικό επίπεδο σε άνισους όρους, τουλάχιστον στο φορολογικό επίπεδο. Όπως επισημαίνει η εν λόγω έρευνα κάποιες ανεπτυγμένες χώρες προσφέρουν ιδιαίτερα ελκυστικό φορολογικό καθεστώς, όπως για παράδειγμα η Αυστραλία, η Αυστρία, το Βέλγιο, η Ολλανδία, η Ισπανία και η Βρετανία. Επομένως κάνοντας μια αντιπαράθεση μεταξύ των προηγμένων και αναδυόμενων αγορών το φορολογικό πλεονέκτημα από μόνο του ως κριτήριο επιλογής για μια χώρα εισόδου εάν και ισχυρό δεν επαρκεί από μόνο του στη διαδικασία λήψης απόφασης.

Στην περίπτωση των αναδυόμενων αγορών οι ανεπάρκειες του εγχώριου τραπεζικού συστήματος εμπεριέχουν ιδιαίτερες ευκαιρίες στις ξένες τράπεζες ιδιαίτερα στον τομέα της πίστωσης και της δανειοδότησης. Ο λόγος σε μεγάλο μέρος οφείλεται στους καλύτερους μηχανισμούς που διαθέτουν οι πολυεθνικές τράπεζες, έναντι των τοπικών στην διαχείριση και παρακολούθηση των δανειακών χαρτοφυλακίων που διατηρούν. Σε ανεπτυγμένες αγορές, όπως η Αυστραλία, ο Καναδάς, Γερμανία Ιαπωνία, Βρετανία οι διαφορές που παρατηρούνται δεν θεωρούνται σημαντικές (Claessens, Demirgüç-Kunt, & Huizinga, 2000).

Το συμπέρασμα το οποίο προκύπτει από τα παραπάνω, υποδεικνύει ότι η βελτίωση της κερδοφορίας μέσα από το άνοιγμα μια νέας αγοράς, με καλύτερα περιθώρια κέρδους, όπου το φορολογικό καθεστώς είναι ευνοϊκό και η ξένη τράπεζα έχει αυτόματα πλεονέκτημα από τις «αρρυθμίες» της τοπικής οικονομίας και τις ελλείψεις του ανταγωνισμού, συνθέτουν μια εικόνα άνω του μέσου ρίσκου επένδυση με υψηλά όμως υποσχόμενα οφέλη.

Συμπερασματικά η απελευθέρωση των αγορών και η διεθνοποίηση των συναλλαγών αποτέλεσαν από μόνες τους κίνητρο για την διεθνοποίηση των τραπεζών και δημιούργησαν την ανάγκη για να επεκταθεί ο τραπεζικός τομέας σε διεθνές επίπεδο (Claessens, Demirgüç-Kunt, & Huizinga, 2000).

## 2.2. Συνέπειες εισόδου ξένων τραπεζών στις εγχώριες αγορές

Το στάδιο εξέλιξης της οικονομίας στην χώρα όπου εισέρχεται μια ξένη τράπεζα μεταξύ άλλων ορίζεται από την εσωτερική πολιτική σταθερότητα, το νομοθετικό πλαίσιο, την διαφάνεια κλπ. Οι παράγοντες αυτοί μαζί με τον συνολικό ρόλο των τραπεζών στη τοπική οικονομία συνθέτουν μια διαφοροποιημένη πραγματικότητα όταν εισέρχονται ξένες τράπεζες, οι οποίες λόγω μεγεθών και ρόλου ασκούν σημαντική επιρροή (έμμεσα ή άμεσα) (Claessens, Demirgüç-Kunt, & Huizinga, 2000).

Παρόλα αυτά συχνά, λόγω του έντονου ανταγωνισμού παρατηρείται επίσης βελτίωση των τραπεζικών υπηρεσιών από την πλευρά των τοπικών τραπεζών. Αυτή συχνά συνοδεύεται με ταυτόχρονη διείσδυση νέων τεχνολογιών και εφαρμογή σύγχρονων τραπεζικών πρακτικών με σκοπό την αναβάθμιση του τοπικού ανταγωνισμού έναντι των ξένων τραπεζών. Η εν λόγω έρευνα υποστηρίζει ότι τα ευρήματα που βρέθηκαν συναινούν προς την άποψη ότι τελικά σε βάθος χρόνου οι τοπικές τράπεζες αναγκάζονται να γίνουν πιο ανταγωνιστικές και να βελτιώσουν τις υπηρεσίες και τα προϊόντα τους.

Παράλληλα ενισχύεται ο εκσυγχρονισμός του τοπικού ρυθμιστικού περιβάλλοντος, το οποίο τελικά οδηγεί σε αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας μιας χώρας (Claessens, Demirgüç-Kunt, & Huizinga, 2000).

Ένα από τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα υποδεικνύουν ότι ή έντονη παρουσία ξένων τραπεζών συσχετίζεται με την μειωμένη κερδοφορία των τοπικών τραπεζών (Claessens, Demirgüç-Kunt, & Huizinga, 2000, p. 4). Η χαλάρωση των διαφόρων περιορισμών που προκύπτει κατά την είσοδο των ξένων τραπεζών σε μια τοπική αγορά συνδέεται επίσης με αύξηση του ρίσκου. Ο συνδυασμός της μείωσης της κερδοφορίας των τοπικών τραπεζών με ταυτόχρονη άνοδο του ρίσκου (από την χαλάρωση των θεσμών), καθιστά τις τοπικές τράπεζες πιο ευάλωτες. Αυτή η νέα πραγματικότητα μπορεί να αποσταθεροποιήσει την εγχώρια οικονομία ειδικά όταν οι θεσμοί και η διαφάνεια είναι χαλαροί (Claessens, Demirgüç-Kunt, & Huizinga, 2000).

Λόγω του συχνά θεσμικού ρόλου που έχουν οι ξένες τράπεζες μπορούν επίσης να μεταδώσουν διαταραχές που έχουν επηρεάσει αρχικά τις μητρικές τους τράπεζες. Τέτοιες διαταραχές είναι συχνά πιο δύσκολο να αντιμετωπιστούν ή ακόμη και να προβλεφθούν από τις τοπικές εποπτικές αρχές.

Η διεθνοποίηση των τραπεζών έχει επίσης ενισχύσει τη σταθερότητα των μεμονωμένων ιδρυμάτων μέσα από την διασπορά του κινδύνου, ειδικά στις σχετικά μικρές διαταραχές. Στον αντίποδα, λόγω της υψηλής διασύνδεσης της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας η διεθνοποίηση των τραπεζών έχει ενισχύσει τον κίνδυνο και την περιπλοκότητα σοβαρών διεθνών κρίσεων που συνήθως προκαλούνται από συστημικές τράπεζες. Η κρίση των διεθνών αγορών το 2008 έδειξε ότι είναι αναγκαίο σε εθνικό επίπεδο, οι νομικοί και εποπτικοί ρυθμιστικοί κανόνες να εξελιχθούν, ώστε να ανταποκρίνονται στον συνεχώς εντεινόμενο διεθνή χαρακτήρα των τραπεζών.

Ενδεικτικά την περίοδο 1980-1994 αναφέρθηκαν γύρω στις 1500 αποτυχίες τραπεζών στην Αμερική. Ακόμα και το διάστημα της οικονομικής ανάπτυξης στην Αμερική, μεταξύ 1994 και 2000, συνέβαιναν 7 αποτυχίες τραπεζών ανά έτος. Το αντίθετο παρατηρείται στην Γερμανία, για παράδειγμα, όπου από το 1966 μόνο 50 ιδιωτικές τράπεζες έχουν αποτύχει. Στην Ισπανία, τα τελευταία 30 χρόνια, έχουν συμβεί δύο τραπεζικές κρίσεις. Η πρώτη (1978-1985), ήταν η πιο διαδεδομένη κρίση, επηρεάζοντας 58 τράπεζες (περίπου 27% των καταθέσεων) και η δεύτερη (1991-1993) επηρέασε πολύ λίγες τράπεζες, αλλά αφορούσε μία από τις μεγαλύτερες. Και στις δύο περιπτώσεις όμως, λόγω συστημικών ανακλαστικών, οι πιο πολλές τράπεζες αποκτήθηκαν από άλλες οικονομικά εύρωστες τράπεζες ή έγινε παρέμβαση του κράτους, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι απώλειες των καταθετών (Christopoulos & Tsionas, 2001).

Συμπερασματικά, ο ρόλος των τραπεζών έχει πλέον τέτοια ευρύτητα που οι συνέπειες από τον τρόπο λειτουργίας τους δεν αποτυπώνονται μόνο σε οικονομικούς όρους και όπως έχει αποδειχτεί στο παρελθόν δεν περιορίζονται σε στενά εθνικά όρια. Καθώς οι κοινωνίες εξελίσσονται θα πρέπει να βρεθεί το καινούριο κέντρο ισορροπίας. Εκτός των δύο αυτών περιόδων, μόνο μια μικρή τράπεζα έχει αποτύχει. Τραπεζική κρίση εμφανίστηκε και στη Φινλανδία στις αρχές της δεκαετίας 1990.

Ωστόσο, λόγω της κρατικής παρέμβασης, μόνο μία τράπεζα απέτυχε. Από τα προηγούμενα προκύπτει, πως για τους αποφασίζοντες εντός των τραπεζών καθώς και για εκείνους που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με αυτές, π.χ. μέτοχοι και επενδυτές, είναι μεγάλη η ανάγκη για παρακολούθηση της οικονομικής κατάστασης και πορείας των τραπεζών και της γνώσης για την θέση τους συγκριτικά με τις υπόλοιπες τράπεζες του χώρου (Christopoulos & Tsionas, 2001).

Η παρουσία των τραπεζών στην παγκόσμια οικονομία και αγορά είναι σημαντική και ασκεί μεγάλη επιρροή στην ανάπτυξη του επιχειρηματικού τομέα παγκοσμίως, ενώ επιχειρήσεις και ιδιώτες συνεργάζονται με τις τράπεζες είτε ως δανειζόμενοι είτε ως καταθέτες. Οι τράπεζες αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του χρηματοπιστωτικού συστήματος και συμβάλουν σημαντικά στην διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νομισματικό σύστημα. Συνεπώς, η σημασία της καλής κατάστασης των τραπεζών, και ιδιαίτερα η ύπαρξη υψηλού επιπέδου φερεγγυότητας και ρευστότητας και ο χαμηλός βαθμός κινδύνου που σχετίζεται με την ανάπτυξη των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων, είναι μμεγάλη και δεν αφορά αποκλειστικά την τράπεζα. Έτσι, η παρακολούθηση και η απεικόνιση των τραπεζικών δραστηριοτήτων διαφέρουν από τις άλλες επιχειρήσεις.

## **Κεφάλαιο 3. Οικονομική εξέλιξη τραπεζών μέσα από τη χρήση πιστωτικών καρτών**

### **3.1. Παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση καρτών**

Αυτό το κεφάλαιο μελετάει τους παράγοντες που επηρεάζουν την χρήση καρτών μέσα από διάφορες μελέτες που έχουν γίνει σε διάφορες χώρες ολόκληρου του κόσμου. Η χρήση πιστωτικών καρτών αντιπροσωπεύει τον τόπο ζωής των πελατών και την αύξηση του βιοτικού επιπέδου.

#### **Παράγοντες από μελέτη στην Ινδία**

Η Ινδία είναι μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες στην Ασία, ωστόσο η χρήση της πιστωτικής κάρτας παραμένει περιορισμένη (The times of India, 2010). Η αγορά πιστωτικών καρτών στην Ινδία είναι η απόδειξη για την σταθερή ανάπτυξη στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και αυτή τη στιγμή είναι στάσιμη. Το αυξανόμενο εισόδημα τόσο της μεσαίας όσο και της ανώτερης τάξης είναι σημαντικό παράγοντας για τη χρήση της πιστωτικής κάρτας. Η πρόοδος της τεχνολογίας έχει κάνει την χρήση πιστωτικών καρτών μια εύκολη μέθοδο συναλλαγής. Σύμφωνα με τον Chan (1997), το αυξανόμενο εισόδημα και οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα έχουν οδηγήσει σε αύξηση της χρήσης πιστωτικών καρτών στο Χονγκ Κονγκ. Οι πιστωτικές κάρτες συμβολίζουν ένα τρόπο ζωής (Bernthal et al., 2005) και μια ευκολία (Lee και Kwon, 2002). Η δημοτικότητα των πιστωτικών καρτών έχει αυξηθεί λόγω της ευκολίας να μην κρατάνε μετρητά. Οι έρευνες πιστωτικών καρτών αποδεικνύουν ότι η κυριότητα πιστωτικής κάρτας εξαρτάται από την αύξηση του εισοδήματος αλλά και την καταναγκαστική αγορά. Στην Ινδία η χρήση πιστωτικής κάρτας ήταν αργή σε σύγκριση με άλλες χώρες όπως η Κίνα, η Αραβία και η Τουρκία. Ωστόσο, η ελπίδα για την αύξηση της χρήσης τους βασίστηκε στα χαρακτηριστικά ασφαλείας των πιστωτικών καρτών (The times of India, 2010). Ένας σημαντικός παράγοντας που σχετίζεται με την περιορισμένη χρήση τραπεζικής κάρτας στην Ινδία είναι ότι 40% περίπου των ανθρώπων δεν έχουν τραπεζικό λογαριασμό. Αρκετές μελέτες έχουν εξετάσει τα πρότυπα χρήσης, την ηλικία, το φύλο, τις εισοδηματικές επιρροές σχετικά με την ιδιοκτησία πιστωτικών καρτών, και

τη σχέση χρήματος και κάρτας. Οι αναπτυσσόμενες οικονομίες έχουν αυξήσει τις καταναλωτικές δαπάνες και την αύξηση του εισοδήματος, παρόλα αυτά οι χρήσιμες πιστωτικών καρτών είναι περιορισμένη ιδιαίτερα στον ινδικό πληθυσμό. Οι πιστωτικές κάρτες μπορούν να βοηθήσουν τις εταιρείες να λάβουν αποφάσεις. Οι ομάδες χαμηλότερου εισοδήματος παρουσιάζουν υψηλά υλιστικά χαρακτηριστικά από τις ομάδες υψηλού εισοδήματος. Ακόμη, η αυξημένη χρήση πιστωτικών καρτών μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των αγορών online. Οι τρόποι ζωής επηρεάζουν την χρήση πιστωτικής κάρτας και μπορεί να είναι και μια τεράστια βοήθεια τόσο για τράπεζες όσο και για οργανισμούς που πωλούν προϊόντα στην ινδική αγορά. Οι πιστωτικές κάρτες έχουν την ικανότητα να προωθούν τους πελάτες προς έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής. Μεταφέρουν ορισμένες αξίες και συγκεκριμένα πρότυπα τρόπου ζωής. Η χρήση της πιστωτικής κάρτας επιτρέπει στους πελάτες να επιτύχουν έναν επιθυμητό τρόπο ζωής. Ο Fu και Wu (2010) υποδηλώνουν ότι η χρήση πιστωτικών καρτών εξαρτάται από πολιτιστικούς παράγοντες και είναι μια περίπτωση για διεθνοποίηση των προϊόντων. Οι πιστωτικές κάρτες διευκολύνουν την αγορά προϊόντων και υπηρεσιών χωρίς διάθεση κεφαλαίων στην αγορά.

### **Παράγοντες από μελέτες άλλων χωρών**

Μεταγενέστερη έρευνα των Gan et al. (2008), ανέλυσε τη χρήση καρτών στην Σιγκαπούρη, όπου και εκεί έδειξε ότι η χρήση καρτών επηρεάστηκε από το εισόδημα αλλά και το φύλο.

Ο Chan (1997), εξέτασε το ρόλο των δημογραφικών παραγόντων στην Ευρώπη απέναντι στη χρήση πιστωτικών καρτών στο Χονγκ Κονγκ. Και στο Χονγκ Κονγκ σημαντικότερος παράγοντας αναδείχθηκε το εισόδημα για την χρήση πιστωτικών καρτών. Η χρήση της πιστωτικής κάρτας θα μπορούσε να αυξηθεί με την βελτίωση χρηματικών κινήτρων και τη διευκόλυνση της χρηματοδότησης.

Το ίδιο ισχύει και στις ΗΠΑ όπου ο Rutherford και DeVaney (2009) διαπίστωσαν ότι αυτοί που χρησιμοποιούσαν πιστωτικές κάρτες, είχαν ανώτερη εκπαίδευση και οι πηγή των εισοδημάτων τους άνηκε σε ηλικιωμένες ομάδες. Η χρήση της πιστωτικής κάρτας μεταξύ νεολαίας, συνδέεται με το υψηλό διαθέσιμο εισόδημα που αντιστοιχούσε στην καταναγκαστική αγορά.

Ομοίως και στην Σρι Λάνκα (Ishara & Karunarathne, 2016) , τα ευρήματα δείχνουν ότι οι παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση της είναι το εισόδημα, και η οικογενειακή κατάσταση.

Οι Maysami και Williams (2002) προκειμένου να κατανοήσουν την έρευνα των Meidan και Danos (1994) όσον αφορά την χρήση καρτών στην Σιγκαπούρη, ανακάλυψαν ότι η επιλογή της πιστωτικής κάρτας επηρεάστηκε από το χαμηλό επιτόκιο και την απουσία των ετήσιων τελών. Άλλοι παράγοντες είναι ότι η πιστωτική κάρτα οδηγεί σε υπερβολικές δαπάνες, σε εξοικονόμηση χρημάτων ως πηγή πληρωμής ακόμη και σε παράλογα επιτόκια.

Ακόμη, στη μελέτη των Kaynak et al. (1995), διαπιστώθηκε ότι περισσότερος σημαντικός λόγος στη χρήση πιστωτικών καρτών ήταν η διαθεσιμότητα των πόρων έκτακτης ανάγκης, την ευκολία κατά τα ταξίδια και τη διαθεσιμότητα χρημάτων στις αγορές. Οι παράγοντες αυτοί είχαν να κάνουν κυρίως με την ευκολία. Ευκολία σε ταξίδια, όπως μίλια, μπόνους, πόντοι, εκπτώσεις, διευκολύνσεις σε πληρωμές με δόσεις κ.λ.π.

Άλλος ένας παράγοντας που επηρέασε τη χρήση της κάρτας είναι και η μόδα καθώς γινόταν άμεση χρήση της ιδιαίτερα από τις γυναίκες. Ο Abdul-Muhmin (2010) διαπίστωσε ότι οι τρόποι ηλεκτρονικής πληρωμής ήταν αποδεκτοί στη Σαουδική Αραβία σε αγορές με χαμηλές συναλλαγές, ενώ οι πληρωμές με πιστωτικές κάρτες σε αγορές υψηλών συναλλαγών.

Όσον αφορά τη χρήση πιστωτικών καρτών μεταξύ πελατών της Αυστραλίας (Sturm & Williams, 2004), αποκαλύπτεται ότι οι καταναγκαστικοί αγοραστές αντιλαμβάνονται τα χρήματα ως ένα σύμβολο εξουσίας και οι συγκεκριμένοι ήταν πιο πιθανό να χρησιμοποιήσουν πιστωτικές κάρτες σε σύγκριση με μη καταναγκαστικούς αγοραστές. Στην Αυστρία η επιλογή μεθόδου πληρωμής καθορίστηκε από τα προσωπικά τους χαρακτηριστικά και από να χαρακτηριστικά των μεθόδων πληρωμής.

Σύμφωνα με τον Amin (2008) σε έρευνα που πραγματοποίησε στην Μαλαισία τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η χρησιμότητα, η ευκολία χρήσης, η αξιοπιστία και η ποσότητα διαθέσιμων πληροφοριών είναι σημαντικοί παράγοντες στη χρήση πιστωτικής κάρτας. Ακόμη ο τρόπος ζωής είναι παράγοντας που επηρεάζει τη χρήση



πιστωτικής κάρτας, όπως αυτοεκτίμηση, συνείδηση του χρόνου, επιρροή στη διαφήμιση κ.λ.π.

Οι λόγοι που οι κάτοχοι των καρτών πίστευαν ότι είναι σημαντικές ήταν το επάγγελμα, η οικογενειακή κατάσταση και το επίπεδο εκπαίδευσης. Αυτά είναι παρόμοια ευρήματα με αυτά που αναφέρει ο Kinsey (1981) στη βιβλιογραφία του, με βάση την οποία οι άνθρωποι με υψηλότερα εισοδήματα και καλύτερη εκπαίδευση είναι παντρεμένα ζευγάρια και τα οποία δίνουν μεγαλύτερη αξία στις πιστωτικές κάρτες.

### **Μελέτη από εργαζόμενους της Postbank**

Άλλη μια μελέτη (Mwakided & Julie Makio, 2006) είναι εκείνη που έκαναν υπάλληλοι της Postbank, σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση πιστωτικών καρτών από τους συγκεκριμένους υπαλλήλους οι οποίοι δεν ήταν κάτοχοι καρτών. Κύριοι παράγοντες που συνέβαλαν στην χαμηλή χρήση πιστωτικών καρτών ήταν το εισόδημα και η αποδοτικότητα των καρτών. Ακόμη η έλλειψη νομικής νομοθεσίας σε δικαστήρια της Κένυας, απάτη με κάρτες, ανταγωνισμός από άμεσες τηλεφωνικές υπηρεσίες, απάτη σε εμπορικά καταστήματα υψηλό τεχνολογικό κόστος και κόστος τεχνολογικής υποστήριξης είναι παράγοντες που επηρέασαν τη χρήση καρτών.

### **Εισόδημα και πιστωτικές κάρτες**

Όσον αφορά τις δημογραφικές μεταβλητές, το εισόδημα θεωρείται η σημαντικότερη μεταβλητή που επηρεάζει το ποσοστό χρήσης της κάρτας. Ο αριθμός πιστωτικών καρτών που κατέχει ένα άτομο αυξάνεται ανάλογα με το μεγαλύτερο εισόδημα (Kaynak and Harcar, 2001). Ο Kinsey (1981) παρατήρησε ότι παράλληλα με την αύξηση του εισοδήματος αυξάνεται και ο αριθμός λογαριασμών των πιστωτικών καρτών. Διαπίστωσε ότι οι οικογένειες με υψηλότερα εισοδήματα είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιούν πιστωτικές κάρτες απ' ό,τι οικογένειες με χαμηλότερα εισοδήματα. Ακόμη, οι Barker και Sekerkaya (1992) ανέφεραν ότι οι κάτοχοι/χρήστες πιστωτικών καρτών είναι πιο πιθανό να κερδίσουν και υψηλότερα εισοδήματα από τη χρήση τους. Ωστόσο, αντίθετη γνώμη είχαν οι Choi και DeVaney (1995), οι οποίοι ανέφεραν ότι το εισόδημα δεν έχει σημαντική επίδραση στη χρήση πιστωτικών καρτών. Αντίθετη γνώμη είχαν ακόμη και οι Danes και Hira (1990), καθώς διαπίστωσαν ότι οι

οικογένειες με χαμηλό και μεσαίο εισόδημα τείνουν να χρησιμοποιούν τις πιστωτικές κάρτες περισσότερο από τις οικογένειες με υψηλότερα εισοδήματα. Τα οικονομικά λιγότερο προνομιούχα άτομα, χρησιμοποιούν τις πιστωτικές κάρτες ως μέσο δόσης για πιστώσεις καθώς δεν είναι σε θέση να δανειστούν χρήματα από τράπεζες με λογικό επιτόκιο (Kaynak και Hargcar, 2001).

### **Ηλικία και πιστωτικές κάρτες**

Ένα παράδειγμα το οποίο είναι απόδειξη ότι η ηλικία είναι σημαντικός παράγοντας στη χρήση πιστωτικών καρτών είναι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία Αμερικάνοι (Mathur & Moschis, 1994). Οι πιστωτικές κάρτες δεν είναι μόνο κοινή μέθοδος πληρωμής αλλά και ένας από τους σημαντικότερους καθοριστικούς παράγοντες της διαφύλαξης των καταστημάτων. Μεγάλο μέρος των ηλικιωμένων ενηλίκων στην Αμερική χρησιμοποιεί πιστωτικές κάρτες για την αγορά προϊόντων και υπηρεσιών. Με την ηλικία, τα κοινωνικά δίκτυα των ηλικιωμένων συρρικνώνονται, το μέγεθος της οικογένειας μειώνεται και γενικότερα όλες οι ανάγκες κατανάλωσης. Οι αλλαγές αυτές επηρεάζουν δυσμενώς τις ευκαιρίες των ηλικιωμένων να συζητήσουν την κατανάλωση, να κάνουν αγορές με άλλους και γενικά αγορές σε καταστήματα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η χρήση πιστωτικών καρτών να μειώνεται, δηλαδή οι διαφορές ηλικίας επιδρούν στην συχνότητα χρήσης των καρτών.

### **Ανάπτυξη του ΑΕΠ και πιστωτικές κάρτες**

Σύμφωνα με μια ακόμη μελέτη (Zandi & Singh & Irving, 2013), η διείσδυση της πιστωτικής κάρτας σε παγκόσμιο επίπεδο πρόσθεσε 0,17 ποσοστιαίες μονάδες στον μέσο όρο και ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ εκτιμάται από το 2008 έως το 2012. Η παγκόσμια αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ ήταν μόλις 1,8% ετησίως. Χωρίς τη χρήση της κάρτας αυτή θα ήταν μόλις 1,6%. Η χρήση της πιστωτικής κάρτας παρείχε σημαντική ώθηση στις οικονομίες, συμβάλλοντας στην άμβλυση του τι θα γίνει, διαφορετικά υπήρχε μια πιο αργή ανάκαμψη από τη μεγάλη ύφεση. Συμπερασματικά, η χρήση της κάρτας κάνει την οικονομία περισσότερο αποτελεσματική και αποδίδει ουσιαστική ώθηση και οικονομική ανάπτυξη χρόνο με το χρόνο. Συνολικά η χρήση αυξάνει την κατανάλωση όλων των οικονομιών. Η αυξημένη χρήση καρτών ενισχύει την κατανάλωση του ΑΕΠ. Ακόμη η αυξημένη

χρήση της κάρτας συμβάλλει στην οικονομική δραστηριότητα μειώνοντας το κόστος των συναλλαγών και βελτιώνοντας την ροή των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών.

### **Πληθωρισμός και πιστωτικές κάρτες**

Μια μελέτη (Geanakoplos & Dubey, 2010) ακόμη δείχνει πως όσο υπάρχουν πιστωτικές κάρτες υπάρχει ακόμη περισσότερος πληθωρισμός και λιγότερο αποτελεσματικά κέρδη. Για να αποκατασταθούν τα επίπεδα των τιμών θα πρέπει η νομισματική αρχή να αποδεχτεί λιγότερο από την απόδοση της πιστωτικής κάρτας για να αποκατασταθούν τα επίπεδα των τιμών αλλιώς θα πρέπει να αποδεχτεί τον πληθωρισμό εάν δεν θέλει να μειώσει την αποδοτικότητα κάτω από τα επίπεδα της πιστωτικής κάρτας. Αυτό θα μπορούσε να είναι και μια πηγή σταθεροποίησης. Η παρουσία των πιστωτικών καρτών δημιουργεί μεγάλα κέρδη απόδοσης στο εμπόριο και με το ίδιο ποσό χρήματος που κυνηγάει περισσότερα αγαθά ο πληθωρισμός ω αντίκτυπο των πιστωτικών καρτών, μειώνεται. Οι πιστωτικές κάρτες βελτιώνουν την αποδοτικότητα των συναλλαγών. Αυτό συμβαίνει γιατί στην πραγματικότητα οι συναλλαγές πραγματοποιούνται στον υπολογιστή ή με χρεωστικές κάρτες. Η πραγματική πηγή αύξησης της αποτελεσματικότητας είναι ότι οι πιστωτικές κάρτες αυξάνουν την ταχύτητα του χρήματος. Είναι κάτι περισσότερο από απλό πλαστικό, καθώς υποστηρίζονται από ένα εξελιγμένο και ακριβό δίκτυο υπολογιστών που ρυθμίζει τους λογαριασμούς μεταφέροντας χρήματα από εκεί που έχουν αποκτηθεί. Οι αγορές πιστωτικών καρτών κάνουν πλήγματα σε μερικές συναλλαγές μετρητών αλλά δεν απειλούν τη βιωσιμότητα των χρημάτων. Και με την βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συναλλαγών οι πιστωτικές κάρτες δημιουργούν περιστάσεις ή τιμές παραμέτρων για τις οποίες τα χρήματα δεν θα μπορούσαν να έχουν καμία θετική αξία από μόνα τους αλλά αυτό γίνεται μόνο μετά την προσθήκη της πιστωτικής κάρτας. Ωστόσο η απειλή του χρήματος σε σχέση με τις πιστωτικές κάρτες δεν είναι αβάσιμη. Τα χρήματα θα πάνε να έχουν αξία χωρίς συμφητισμό και χωρίς πιστωτικά όρια.

### **Εκπαίδευση και πιστωτικές κάρτες**

Μελέτη στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Xiao & Noring & Anderson, 1995), αναφέρει πως όλο και περισσότεροι φοιτητές πρέπει να έχουν ολοκληρώσει την οικονομική τους εκπαίδευση πριν αποφοιτήσουν. Η καλά χρηματοδοτούμενη

προετοιμασία των εκπαιδευτικών μπορεί να είναι το κλειδί για την επιτυχή εφαρμογή προγραμμάτων χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης. Από το 2015 σχεδόν τα μισά από τα κράτη των Ηνωμένων Πολιτειών περιλάμβαναν κάποια μορφή μαθημάτων προσωπικής χρηματοδότησης στο πλαίσιο των σπουδών. Οι πολιτικές αυτές δίνουν την πεποίθηση ότι η διαχείριση της πίστωσης σε νεαρή ηλικία μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη μελλοντικών οικονομικών προβλημάτων, όπως αδυναμία δανεισμού. Οι νεότεροι δραστηριοποιούνται στις αγορές καταναλωτικής πίστης και αρχίζουν να αναπτύσσουν πιστωτικές συμπεριφορές νωρίς στη ζωή τους (Lachance, 2012). Οι νέοι χωρίς εκπαίδευση ενδέχεται να μάθουν τη διαχείριση των οικονομιών με λάθος δοκιμασίες κάτι το οποίο θα μπορούσε να είναι δαπανηρό εάν οδηγηθούν σε κακή πίστωση και υψηλό κόστος δανεισμού αργότερα στην ζωή τους (Campbell, Hercowitz, Jiang, Dunn, 2013).

### 3.2. Παραδείγματα εισόδου ξένων τραπεζών σε εγχώρια τραπεζικά συστήματα

#### Αναπτυσσόμενες χώρες

Η είσοδος ξένων τραπεζών επηρεάζει την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα στις φτωχές χώρες. Στην περίπτωση που οι ξένες τράπεζες επιδρούν σε φτωχές χώρες, η απόσταση μεταξύ των κεντρικών γραφείων και των τοπικών θυγατρικών είναι πιθανόν ιδιαίτερα μεγάλη. Τα προβλήματα που επισημαίνονται από τις μελέτες για την ενοποίηση τραπεζών σε προηγμένες χώρες μπορεί να επιδεινωθεί όταν οι ξένες τράπεζες λειτουργούν σε φτωχές χώρες. Με βάση την άποψη αυτή, διαπιστώνεται ότι οι ξένες τράπεζες στις φτωχές χώρες προσφέρονται κυρίως σε πολυεθνικές εταιρείες ή κυβερνήσεις. Από στοιχεία προηγμένων χωρών επιβεβαιώνεται ότι, όταν μια τράπεζα αποκτάται από άλλη τράπεζα, διακόπτονται οι σχέσεις τραπεζών-επιχειρήσεων της τράπεζας στόχου (Sapienza, 2002 & Carow et al., 2004 & Karceski et al., 2004 & Degryse et al., 2004).. Σε όλες τις χώρες η μεγαλύτερη τραπεζική παρουσία των τραπεζών συνδέεται με λιγότερη πίστωση στον ιδιωτικό τομέα. Σε κάθε χώρα οι εγχώριες τράπεζες έχουν πιο ριψοκίνδυνο χαρτοφυλάκιο δανείων. Στο σημείο αυτό δοκιμάζουμε δείγματα χωρών με χαμηλότερο εισόδημα και συγκεκριμένα διαπιστώνουμε ότι οι χώρες με μεγαλύτερη παρουσία ξένων τραπεζών έχουν πιστωτικές αγορές σε φτωχές χώρες. Ακόμη, η πιστωτική επέκταση είναι πιο αργή σε χώρες με μεγαλύτερη αρχική παρουσία ξένων τραπεζών. Οι ξένες τράπεζες έχουν λειτουργικές δαπάνες και υψηλότερη κερδοφορία από τις ιδιωτικές εγχώριες τράπεζες, ενώ οι κρατικές τράπεζες έχουν υψηλότερο κόστος και χαμηλότερη κερδοφορία από τις άλλες δυο κατηγορίες. Η είσοδος ξένων τραπεζών στις αναπτυσσόμενες χώρες φαίνεται να μειώνει τα επιτόκια και την κερδοφορία γεγονός που υποδηλώνει αύξηση του ανταγωνισμού. Όσον αφορά τις επιπτώσεις εισόδου ξένων τραπεζών στην πρόσβαση σε πιστώσεις, οι έρευνες των επιχειρηματιών δείχνουν ότι οι επιχειρήσεις είναι λιγότερο περιορισμένες από πιστωτικές μονάδες σε χώρες με μεγαλύτερη συμμετοχή ξένων τραπεζών.

Μέσα από μελέτες (Clarke et al., 2005) σε τέσσερις χώρες της Λατινικής Αμερικής προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι ξένες τράπεζες δανείζουν λιγότερο στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις απ' ότι οι εγχώριες τράπεζες κατά μέσο όρο, αν και αυτό

δεν ισχύει για ξένες τράπεζες που έχουν μεγάλη παρουσία στη χώρα. Στην Ανατολική Ευρώπη (Giannetti και Ongena, 2005), διαπιστώνεται ότι η παρουσία ξένων τραπεζών ωφελεί όλες τις επιχειρήσεις, αν και οι επιπτώσεις είναι πιο έντονες για τις μεγάλες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις που είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν στη συνδεδεμένη δανειοδότηση.

Όσον αφορά μεμονωμένες μελέτες χωρών οι Haber και Musacchio (2005) αναλύουν την εμπειρία στο Μεξικό. Στο Μεξικό, η είσοδος ξένων τραπεζών απελευθερώθηκε μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 1994-1995. Με την είσοδο ξένων τραπεζών, η τραπεζική κεφαλαιοποίηση εξελίχθηκε, ενώ τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και τα λειτουργικά έξοδα υποχώρησαν, ενώ ο δανεισμός ιδιαίτερα στον ιδιωτικό τομέα μειώθηκε επίσης. Η πτώση του ιδιωτικού δανεισμού ήταν πιο έντονη στις ξένες από τις εγχώριες τράπεζες. Η άποψη των Haber και Musacchio είναι ότι απαιτούνται βαθιές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της επιβολής των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας προκειμένου να καταστεί δυνατή η χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση και ειδικότερα, οι αλλοδαπές τράπεζες να φθάσουν σε επικίνδυνους δανειολήπτες στο Μεξικό.

Άλλο ένα παράδειγμα, με βάση ένα εξαιρετικά πλούσιο σύνολο δεδομένων 80.000 επιχειρηματικών δανείων στο Πακιστάν, ο Mian (2006) διαπιστώνει ότι οι ιδιωτικές εγχώριες τράπεζες δίνουν περισσότερα χρήματα στις πληροφοριακά αδιαφανείς επιχειρήσεις από τις ξένες τράπεζες και επιτυγχάνουν με μεγαλύτερη επιτυχία την επανεπένδυση του χρεωστικού χρέους. Οι απομακρυσμένοι περιορισμοί από απόσταση μεταξύ ανώτατων στελεχών και δανειοληπτών υποχρεώνουν τις ξένες τράπεζες να περιορίσουν τη διακριτική ευχέρεια στις αποφάσεις δανεισμού, με αποτέλεσμα λιγότερα δάνεια σε αδιαφανείς μικρότερες επιχειρήσεις, όπως το θεωρητικό πρότυπο του Stein (2002). Η απόσταση ακόμη επηρεάζει την ανάκτηση των αναληφθέντων δανείων.

Σε μια μελέτη που αφορά την Ινδία, ο Gormley (2005) συγκρίνει τη δανειοληπτική συμπεριφορά των επιχειρήσεων που βρίσκονται σε περιοχές με αλλά και χωρίς είσοδο ξένων τραπεζών. Συμπεραίνει ότι οι δέκα πιο κερδοφόρες επιχειρήσεις επωφελήθηκαν από την εισροή ξένων τραπεζών μέσω αύξησης του μεγέθους του δανείου, ενώ άλλες επιχειρήσεις παρουσίασαν μείωση κατά 7,6% στην πιθανότητα δανεισμού τους. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται στην υποχώρηση εγχώριων

τραπεζικών δανείων σε συνδεδεμένες με τον όμιλο επιχειρήσεις. Το αποτέλεσμα είναι η εκ των υστέρων οργάνωση της τοποθεσίας των ξένων τραπεζών.

Ένα παράδειγμα είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου μετά το 1850 ξεκινάει την διαδικασία δημιουργίας ξένων τραπεζών στην Ινδία. Μια ξένη τράπεζα που εισέρχεται στην Ινδία είναι η HSBC. Το 2011 η Ινδία διαθέτει 34 υποκαταστήματα ξένων τραπεζών που λειτουργούν ως υποκατάστατα των περιουσιακών στοιχείων. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ξένη είσοδο στην Ινδία, είναι η ταχεία αύξηση του διασυνοριακού εμπορίου, καθώς και η αποτελεσματικότερη αξιοποίηση της γεωργία και σε άλλων κλάδων, κυρίως στις αγροτικές περιοχές<sup>4</sup>.

Ακόμη, στο Μεξικό το 1997 η μεξικανική κυβέρνηση επιτρέπει στις ξένες τράπεζες να αγοράσουν μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες του Μεξικού. Το αποτέλεσμα ήταν η δραματική αλλαγή στην δομή της ιδιοκτησίας των τραπεζών του Μεξικού. Ενώ το 1991 μόλις 1% των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων στο Μεξικό ήταν ξένης ιδιοκτησίας, σήμερα ελέγχουν μόλις το 74% των στοιχείων του ενεργητικού. Αυτό συμβάλλει στην καλύτερη κοινωνική διαβίωση του Μεξικού. Μέσα από οικονομετρικές μελέτες έχει παρατηρηθεί ότι το τραπεζικό σύστημα του Μεξικού τώρα είναι πιο σταθερό<sup>5</sup>.

#### Αναπτυγμένες χώρες

Οι τραπεζικοί τομείς πολλών αναπτυγμένων χωρών έχουν σταδιακά μεταμορφωθεί. Η σημασία των ξένων τραπεζών σε αυτές τις χώρες έχει δείξει ραγδαία αύξηση με την τεχνολογική πρόοδο και την αυξημένη χρηματοπιστωτική διαδικασία. Από παραδείγματα του έτους 1995, το 53% ξένων τραπεζών σε αναπτυγμένες χώρες ήταν που βρίσκονται σε χώρες μεσαίου εισοδήματος. Πιο συγκεκριμένα, η Λατινική Αμερική και η Καραϊβική το 1995 ήταν οι χώρες που φιλοξένησαν τις περισσότερες ξένες τράπεζες. Έπειτα ακολουθούν που Ευρώπη και η κεντρική Ασία με ποσοστό 21% ξένων τραπεζών. Όσον αφορά τις ξένες τράπεζες στην ανατολική Ασία παραμένει λίγο σταθερός ο ρυθμός καθώς την χρονολογία εκείνη σημειώθηκε απότομη πτώση από πλευράς περιουσιακών στοιχείων. Ακόμη οι ξένες τράπεζες στην περιοχή αυτή πλήττονται από την ασιατική κρίση. Διαπιστώνεται ακόμη, ότι ο

---

<sup>4</sup> [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=2414287](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2414287)

<sup>5</sup> [http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/13-062\\_ed57a007-0c97-4915-a386-6ca83cd6b9c0.pdf](http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/13-062_ed57a007-0c97-4915-a386-6ca83cd6b9c0.pdf)

αριθμός ξένων τραπεζών κατά τα έτη 1995 και 2006 αυξήθηκε κατά 173% στην Ευρώπη και τη Κεντρική Ασία. Επίσης, κατά 100% στη Νότια Ασία, κατά 66% στη Μέση Ανατολή και 64% στη Βόρεια Αφρική. Η περίπτωση της Νότιας Ασίας είναι ιδιαίτερη, καθώς ο αριθμός ξένων τραπεζών διπλασιάστηκε μεταξύ 1995 και 2006, αλλά παραμένει σε πολύ χαμηλό επίπεδο και λειτούργησαν μόνο 16 ξένες τράπεζες στην περιοχή το 2006, περίπου ίδιος αριθμός που λειτούργησε και στη Βοσνία Ερζεγοβίνη και το Μεξικό/ Κατά συνέπεια το μερίδιο ξένων τραπεζών στη περιοχή παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα τόσο σε αριθμό όσο και σε στοιχεία ενεργητικού. Αυτό συνέβη λόγω περιορισμών στην Ινδία, όπου η ξένη ιδιοκτησία των τραπεζών εξακολουθεί να είναι δύσκολη. Ο αριθμός ξένων τραπεζών έπεσε στη Κένυα, τη Νιγηρία και τη Νότια Αφρική. Λόγω της μεγάλης αύξησης εγχώριων περιουσιακών στοιχείων ωστόσο, στο μερίδιο των ξένων τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων μειώθηκε από 21% το 1995 σε 9% το 2006.

Όσον αφορά τη Γερμανία, η γερμανική τραπεζική αγορά είχε χαμηλό βαθμό διείσδυσης ξένων τραπεζών, περίπου 4% στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Μετά από 15 χρόνια οι ξένες τράπεζες έχουν καταβάλλει σημαντικά μερίδια της εγχώριας αγοράς, επιτυγχάνοντας 77% του μεριδίου αγοράς σε εξαγορές και συγχωνεύσεις το 1996.<sup>6</sup> Η ξένη είσοδος έχει ως αποτέλεσμα ότι ο διατραπεζικός δανεισμός και η ανάληψη των καταθέσεων έχει αυξηθεί με την πάροδο του χρόνου για τις εγχώριες τράπεζες.

Τέλος οι ΗΠΑ είναι η πιο ανοικτή στην είσοδο ξένων τραπεζών και στον ξένο ανταγωνισμό. Στο τέλος του 2001, η παρουσία των ξένων τραπεζών κατέχει 11% του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων και σχεδόν το 20% των εμπορικών και βιομηχανικών δανείων. Ακόμη και μέχρι σήμερα η ξένη είσοδος στα εγχώρια τραπεζικά συστήματα είναι ιδιαίτερα έντονη και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της διεθνοποίησης καθώς και την αυξημένη διαθεσιμότητα δανείων στις μικρές επιχειρήσεις. Παρόλα αυτά, στις μικρές επιχειρήσεις των ΗΠΑ, παρατηρείτε ότι πάνω από το 96% των τραπεζικών δανείων λαμβάνονται από τοπικές τράπεζες.<sup>7</sup>

---

<sup>6</sup> <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1042444X01000421>

<sup>7</sup> <https://www.questia.com/library/journal/1G1-14172319/the-effects-of-foreign-ownership-of-u-s-banks-on>



### 3.3. Ρόλος επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης του εγχώριου τραπεζικού συστήματος κατά της είσοδο ξένων τραπεζών

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι βασικές επιπτώσεις που προκύπτουν από την είσοδο των ξένων τραπεζών στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα είναι η αύξηση του ανταγωνισμού και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Ωστόσο, δεν έχει αναλυθεί κατά πόσο τα αποτελέσματα της εισόδου των ξένων τραπεζών στην εγχώρια τραπεζική συμπεριφορά εξαρτώνται από το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας υποδοχής. Θεωρητικά, υποστηρίζεται ότι το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης έχει σημασία, όταν πρόκειται να εξετάσουμε τις βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις από την είσοδο των ξένων τραπεζών στην εγχώρια τραπεζική συμπεριφορά.

Οι King και Levine (1993), αναφέρουν ότι οι δευτερογενείς επιδράσεις από την είσοδο των ξένων τραπεζών ενδεχομένως να είναι πιο σημαντικές για χώρες που είναι λιγότερο ανεπτυγμένες και οι οποίες συνήθως δεν έχουν αρκετά ανεπτυγμένο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Για το λόγο αυτό, η παρουσία μιας ξένης τράπεζας σε αυτές τις χώρες προϋποθέτει μεγαλύτερα περιθώρια βελτίωσης των εγχώριων τραπεζικών λειτουργιών. Η βελτίωση αυτή μακροπρόθεσμα μπορεί να έχει θετική επίδραση στη λειτουργία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος.

Επιπλέον, στις αναπτυσσόμενες χώρες επικρατούν χαμηλά επίπεδα ανθρώπινου κεφαλαίου. Έτσι, η εγκατάσταση μιας ξένης τράπεζας μπορεί να επιδράσει αρκετά στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου της εγχώριας τράπεζας, παράγοντας που οδηγεί στη βελτίωση της αποδοτικότητας. Ωστόσο, βραχυπρόθεσμα το κόστος μπορεί να αυξηθεί και οι αυξήσεις του ενδέχεται να είναι μεγαλύτερες όσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης.

Τέλος, λόγω του ότι σε αυτές τις χώρες τα επίπεδα του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι υποανάπτυκτα, δεν αναπτύσσεται ανταγωνιστική πίεση από τις ξένες τράπεζες. Η χαμηλή ανάπτυξη του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος των αναπτυσσόμενων χωρών, οδηγεί τις ξένες τράπεζες στην εξυπηρέτηση μόνο των τμημάτων της ζήτησης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, όπως είναι η χρηματοδότηση των εξαγωγών, η χρηματοδοτική μίσθωση κ.λπ. Δηλαδή, εξυπηρετούν μόνο συγκεκριμένες ομάδες πελατών, όπως οι ξένες πολυεθνικές ή/και

μεγάλες εξαγωγικές εγχώριες επιχειρήσεις. Σε άλλες ομάδες πελατών αυτές οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες ενδεχομένως να είναι σε κάποιο βαθμό ανεπιθύμητες, ίσως λόγω υψηλού κινδύνου, του υψηλού επιπέδου πληροφοριών και του κόστους συναλλαγής. Κατά συνέπεια αυτό μπορεί να μειώσει την πίεση του ανταγωνισμού στις εγχώριες τράπεζες, αφού ως επί το πλείστον οι τράπεζες δραστηριοποιούνται στην εξυπηρέτηση αυτών των άλλων ομάδων των πελατών. Έτσι, όταν τα επιτόκια που χρεώνονται είναι περισσότερα από την αύξηση του επιτοκίου που καταβάλλεται, ενδεχομένως να αυξηθούν και τα περιθώρια για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες των τραπεζών. Μακροπρόθεσμα, η είσοδος ξένων τραπεζών από τη μια πλευρά μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του ανταγωνισμού και από την άλλη στη μείωση του ρόλου των πολιτικών χρηματοπιστωτικών καταστολών που μπορεί να συμβάλει στη μείωση των περιθωρίων κέρδους και του κόστους.

Συνεπώς, σύμφωνα με τα παραπάνω οι επιπτώσεις της εισόδου ξένων τραπεζών εξαρτώνται από την οικονομική ανάπτυξη της εγχώριας χώρας. Βραχυπρόθεσμα, σε χαμηλότερα επίπεδα από την έναρξη της οικονομικής ανάπτυξης η ξένη τράπεζα οδηγεί σε αύξηση του κόστους και των περιθωρίων κέρδους των εγχώριων τραπεζών. Σε υψηλότερα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης τα αποτελέσματα μπορεί να είναι λιγότερο σαφή: η είσοδος ξένων τραπεζών είτε δεν έχει επιπτώσεις ή κόστος και τα περιθώρια των εγχώριων τραπεζών πέφτουν. Η επίδραση της εισόδου ξένων τραπεζών για τα κέρδη των εγχώριων τραπεζών σε χαμηλότερα επίπεδα ανάπτυξης είναι ασαφή, δεδομένου ότι τόσο το κόστος και τα περιθώρια κέρδους μπορεί να αυξηθούν.

## Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία έρευνας

Προκειμένου να εξετάσουμε την επίδραση της ύπαρξης ξένων τραπεζών στη χρήση καρτών, εκτιμήθηκε ένα οικονομετρικό υπόδειγμα μέσω του προγράμματος Stata. Αρχικά, δίνεται μια εισαγωγή στο πρόβλημα, στην συνέχεια παρουσιάζονται τα δεδομένα που συλλέχθηκαν και ακολουθεί η μεθοδολογία της ανάλυσης για να εξαχθούν τα αποτελέσματα. Το δείγμα αποτελείται από 82 χώρες και αφορά την περίοδο 2003 – 2013. Υπάρχουν δύο μεταβλητές, η κύρια εξαρτημένη που είναι η χρήση διάφορων τύπων καρτών ανά άτομο, η βασική ανεξάρτητη μεταβλητή που υποδηλώνει το σύνολο των ξένων τραπεζών και είναι και κάποιες μεταβλητές ελέγχου που αντικατοπτρίζουν διάφορα άλλα χαρακτηριστικά των χωρών. Τέτοιες μεταβλητές είναι: Η ανάπτυξη του ΑΕΠ, ο πληθωρισμός, το σύνολο ξένων τραπεζικών κεφαλαίων, το επιτόκιο δανεισμού κ.λ.π.

## 4.1. Περιγραφή δεδομένων

Στην περίπτωση της εξαρτημένης μεταβλητής σε όλες τις περιπτώσεις χρησιμοποιείται: ο αριθμός των συναλλαγών με κάρτα ανά άτομο με βάση τον πληθυσμό κάθε χώρας (Total card transactions per capita).

### Ανάλυση εξαρτημένων μεταβλητών

- Λειτουργία επαναφορτιζόμενης κάρτας (charge card)

Η επαναφορτιζόμενη κάρτα (αναφέρεται και ως κάρτα ταξιδιού ή ψυχαγωγίας), έχει το χαρακτηριστικό ‘πληρωμή αργότερα’ όπως και οι πιστωτικές κάρτες. Τα υπόλοιπα των συγκεκριμένων καρτών συνήθως εξοφλούνται μηνιαία και δεν προσελκύουν τόκους. Οι κάρτες αυτές έχουν συνήθως υψηλά ή και καθόλου προκαθορισμένα όρια δαπανών και ενδέχεται να έχουν υψηλό ετήσιο τέλος.

- Λειτουργία πιστωτικής κάρτας (credit card)

Οι πιστωτικές κάρτες επιτρέπουν τις αγορές έναντι μιας προπληρωμένης πιστωτικής γραμμής. Ο κάτοχος του λογαριασμού έχει την επιλογή να εξοφλήσει ολόκληρο το υπόλοιπο κάθε μήνα ή να επιλέξει μηνιαίες δόσεις με το υπόλοιπο να χρησιμεύει ως ανακυκλούμενη πίστωση. Εάν ο κάτοχος της κάρτας αποφασίσει να περιστρέψει μια ισορροπία, τότε ο καταναλωτής καταβάλλει τόκους. Οι πιστωτικές κάρτες μπορούν να περιλαμβάνουν κάρτες συγγένειας, κάρτες ανταμοιβής, και τύπους καρτών με ταυτότητα. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν και οι κάρτες λιανικής πώλησης με συν-επώνυμα προϊόντα από λιανοπωλητές που λειτουργούν ως χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χωρίς περιορισμούς χρήσης. Οι κάρτες που εκδίδονται από έναν έμπορο λιανικής πώλησης με περιορισμένη χρήση, σε ένα συγκεκριμένο κατάστημα λιανικής υπάγονται στις κάρτες καταστημάτων. Οι χρεωστικές κάρτες με λειτουργία υπερανάληψης δεν υπολογίζονται ως κάρτες πιστωτικής λειτουργίας.

- Λειτουργία καρτών αποταμίευσης (store cards)

Μια κάρτα αποταμίευσης περιέχει το στοιχείο ‘pay later’ και έχει πιστωτική γραμμή παρόμοια με τις πιστωτικές κάρτες. Ωστόσο οι κάρτες αποταμίευσης περιέχουν περιορισμένη χρήση σε συγκεκριμένα καταστήματα εντός μιας προκαθορισμένης ομάδας λιανικής πώλησης, σε αντίθεση με τις κάρτες συν-επώνυμων προϊόντων που πωλούνται από λιανοπωλητές. Οι πιστωτικές κάρτες που εκδίδονται από λιανοπωλητές ενεργούν ως χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και χωρίς περιορισμούς χρήσης και εμπίπτουν στην κατηγορία πιστωτικών καρτών.

## Ανάλυση βασικής ανεξάρτητης μεταβλητής

### Ποσοστό ξένων τραπεζών ανά σύνολο τραπεζών ανά χώρα (Percentage of foreign banks among total banks, by country)

Οι ξένες τράπεζες έχουν γίνει πολύ σημαντικές στην εγχώρια χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση, αυξάνοντας έτσι την ανάγκη να κατανοηθεί η συμπεριφορά τους. Η σχέση καρτών και παρουσίας ξένων τραπεζών εξαρτάται σημαντικά από τα χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής και των τραπεζών. Πιο συγκεκριμένα, οι ξένες τράπεζες φαίνεται να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη χρήση καρτών σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, σε χώρες με περιορισμένο μερίδιο αγοράς και με περιορισμένες πληροφορίες. Το αντίθετο συμβαίνει με τις χώρες υψηλού εισοδήματος. Προκειμένου να εξεταστεί η επίδραση που έχουν οι ξένες τράπεζες στον εγχώριο κόσμο στη χρήση καρτών χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία για το σύνολο ξένων τραπεζών σε διάφορες χώρες, αλλά και για το σύνολο του μεριδίου των τραπεζικών κεφαλαίων. Η συλλογή και η ανάλυση των δεδομένων μας αφορά στοιχεία ξένων τραπεζών τα οποία συλλέχτηκαν από μια ενημερωμένη έκδοση της βάσης ιδιοκτησίας τραπεζών των Claessens και Van Horen (2015) και μετράνε το πώς η συγκεκριμένη μεταβλητή σε σχέση με τις υπόλοιπες ανεξάρτητες μεταβλητές ελέγχου επηρεάζουν τη χρήση καρτών.

### Ανεξάρτητες μεταβλητές ελέγχου

- Τεχνολογική ετοιμότητα (technological readiness)

Ο πυλώνας της τεχνολογικής ετοιμότητας μετράει την ευελιξία με την οποία μια οικονομία υιοθετεί τις υπάρχουσες τεχνολογίες για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των βιομηχανιών της, με ιδιαίτερη έμφαση στην ικανότητα της να αξιοποιεί πλήρως τις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών στις καθημερινές δραστηριότητες, στις παραγωγικές διαδικασίες και στην ανταγωνιστικότητα. Τα στοιχεία γι' αυτή τη μεταβλητή προέρχονται από το World Economic Forum (2003 – 2013). Οι τιμές που μπορεί να πάρει η συγκεκριμένη μεταβλητή είναι από 1 – 7, με τη μεγαλύτερη τιμή να υποδηλώνει τη βέλτιστη τεχνολογική εξέλιξη σε μια οικονομία. Το αν η

χρησιμοποιούμενη τεχνολογία έχει αναπτυχθεί ή δεν έχει αναπτυχθεί εντός των εθνικών συνόρων, δεν ασκεί επιρροή στην ικανότητά της να αυξάνει την παραγωγικότητα. Το κεντρικό σημείο είναι ότι οι επιχειρήσεις που λειτουργούν στη χώρα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε προηγμένα προϊόντα και σχέδια και την ικανότητα απορρόφησης και χρήσης τους. Μεταξύ των κύριων πηγών ξένων τεχνολογιών, οι ξένες άμεσες επενδύσεις διαδραματίζουν συχνά σημαντικό ρόλο, ιδίως για τις χώρες που βρίσκονται σε λιγότερο προχωρημένο στάδιο τεχνολογικής ανάπτυξης.

- Κουλτούρα (culture)

Σύμφωνα με τον Hofstede (1967 - 1973) το πρότυπο της κουλτούρας αποτελείται από έξι διαστάσεις, οι οποίες αντιπροσωπεύουν ανεξάρτητες προτιμήσεις για μια κατάσταση πραγμάτων που διακρίνουν τις χώρες τη μια από την άλλη. Η συγκεκριμένη μεταβλητή μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο κατά συγκριτικό τρόπο. Οι παρακάτω διαστάσεις περιβάλλουν το συγκεκριμένο μοντέλο:

1. Απόσταση ισχύος (Power Distance)

Η απόσταση ισχύος εκφράζει το βαθμό στον οποίο τα λιγότερα ισχυρά μέλη μιας κοινωνίας αποδέχονται και αναμένουν ότι η εξουσία κατανέμεται άνισα. Οι άνθρωποι σε κοινωνίες που εκδηλώνουν σε μεγάλο βαθμό τη συγκεκριμένη διάσταση αποδέχονται μια ιεραρχική τάξη στην οποία όλοι έχουν θέση και δεν χρειάζεται περαιτέρω αιτιολόγηση. Σε κοινωνίες με χαμηλή απόσταση οι άνθρωποι προσπαθούν να εξισώσουν την κατανομή της εξουσίας και να δικαιολογήσουν τη ζήτηση για ανισότητες εξουσίας.

2. Ατομικισμός (Individualism)

Ως ατομικισμός μπορεί να οριστεί η προτίμηση για ένα χαλαρό κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο τα άτομα αναμένεται να φροντίζουν μόνο τους εαυτούς τους και τις άμεσες οικογένειες τους.

### 3. Δυναμισμός (Masculinity)

Η συγκεκριμένη διάσταση αντιπροσωπεύει μια προτίμηση στην κοινωνία για την επίτευξη, τον ηρωισμό, την αφοσίωση και τις υλικές ανταμοιβές για την επιτυχία. Η κοινωνία γενικά είναι πιο ανταγωνιστική. Η διάσταση αυτή συνδέεται μερικές φορές με τις σκληρές και τρυφερές κουλτούρες.

### 4. Αβεβαιότητα (Uncertainty)

Η διάσταση της αβεβαιότητας εκφράζει το βαθμό στον οποίο τα μέλη μιας κοινωνίας αισθάνονται άβολα με την αβεβαιότητα και την ασάφεια. Το θεμελιώδες ζήτημα εδώ είναι πώς μια κοινωνία ασχολείται με το γεγονός ότι το μέλλον δεν μπορεί ποτέ να γίνει σωστό. Ελέγχει αν μπορούμε να προβλέψουμε το μέλλον ή απλώς αν πρέπει κάτι να αφήσουμε να συμβεί.

### 5. Μακροπρόθεσμος προσανατολισμός (Long term orientation)

Κάθε κοινωνία πρέπει να διατηρήσει κάποιες σχέσεις με το δικό της παρελθόν ενώ αντιμετωπίζει τις προκλήσεις του παρόντος και του μέλλοντος. Οι κοινωνίες δίνουν προτεραιότητα σε αυτούς τους δύο υπαρξιακούς στόχους διαφορετικά. Οι κοινωνίες που βαθμολογούν χαμηλά αυτή τη διάσταση προτιμούν να διατηρούν τις παραδόσεις και τους κανόνες που έχουν τιμηθεί με τη πάροδο του χρόνου, ενώ κοιτάζουν την κοινωνική αλλαγή με τη καχυποψία.

### 6. Επιείκεια (Indulgence)

Η επιείκεια αντιπροσωπεύει μια κοινωνία που επιτρέπει σχετικά ελεύθερη ικανοποίηση βασικών και φυσικών ανθρωπίνων κινήσεων που σχετίζονται με την απόλαυση της ζωής και τη διασκέδαση.

- Αριθμός τραπεζικών λογαριασμών κατά κεφαλή (Number of accounts per capita)

Ένας λογαριασμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εξοικονόμηση χρημάτων, για να λάβουμε ή να εκτελέσουμε πληρωμές ή ακόμη και για την λήψη εμβασμάτων. Κατά μέσο όρο το 45% των ενηλίκων αναφέρουν ότι έχουν τραπεζικό λογαριασμό. Το γεγονός ότι υπάρχουν τεράστιες διαφορές στη χρήση χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών μεταξύ υψηλού εισοδήματος και αναπτυσσόμενων οικονομιών δεν προκαλεί



έκπληξη. Η ύπαρξη τραπεζικού λογαριασμού είναι στενή στο 91% σε οικονομίες υψηλού εισοδήματος, ενώ 41% των ενηλίκων του εξωτερικού σε αναπτυσσόμενες οικονομίες κατά μέσο όρο, αναφέρουν ότι έχουν λογαριασμό σε ένα επίσημο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ακόμη, διαπιστώνουμε ότι μεταξύ των αναπτυσσόμενων οικονομιών, η κατοχή λογαριασμού κατά μέσο όρο αυξάνεται έντονα με την οικονομική ανάπτυξη. Σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της Καμπότζης, το Κιργιζιστάν και την Υεμένη, περισσότερο από το 95% των ενηλίκων δεν έχουν τραπεζικό λογαριασμό σε ένα επίσημο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Εκτός από τις έντονες διαφορές στη διείσδυση λογαριασμών μεταξύ των χωρών, υπάρχουν επίσης σημαντικές ανισότητες στη χρήση λογαριασμών από μεμονωμένα χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, μεταξύ αναπτυσσόμενων χωρών, εκείνοι που έχουν υψηλότερο εισόδημα εντός της χώρας έχουν διπλάσιες πιθανότητες να έχουν λογαριασμό σε σχέση με εκείνους που έχουν χαμηλό εισόδημα. Ακόμη, ανισότητα υπάρχει και ως προς το φύλο, όπου το 2006 αναφέρεται ότι 46% των ανδρών διέθετε τραπεζικό λογαριασμό και από τον γυναικείο πληθυσμό μόλις το 37%. Στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, ενήλικες με τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι περισσότερο πιθανό να έχουν λογαριασμό σε σχέση με εκείνους με πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή λιγότερο. Επιπλέον, στις υψηλού εισοδήματος και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, ενήλικες μεταξύ των ηλικιών 25 και 64 είναι πιθανότερο ότι έχουν λογαριασμό σε ένα επίσημο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα από νέους ενήλικες και άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω (Allen, Kunt, Klapper, Peria, 2012).

- Πληθωρισμός (Inflation)

Όταν υπάρχουν οι πιστωτικές κάρτες υπάρχει και ακόμη μεγαλύτερος πληθωρισμός και λιγότερα κέρδη αποδοχής. Η εισαγωγή και η ευρεία χρήση των πιστωτικών και αυξάνει την αποτελεσματικότητα της συναλλαγής αλλά μπορεί να προκαλέσει την αύξηση σε επίπεδα τιμών ενώ άλλα είναι ίσα. Η κυβερνητική νομισματική παρέμβαση είναι εκείνη που μπορεί να σταματήσει τις αυξήσεις των τιμών και να αναιρέσει πολλά από τα κέρδη που φέρνουν οι πιστωτικές κάρτες. Οι πιστωτικές κάρτες πρέπει να έχουν μεγάλες επιπτώσεις πληθωρισμού σε επίπεδα τιμών και οι νομισματικές παρεμβάσεις για την αποφυγή αυξήσεων των τιμών μπορεί να προβληματίζουν. Με την εισαγωγή των πιστωτικών καρτών υπάρχουν περίοδοι

ταχείας αύξησης του πληθωρισμού, και μειώνεται μόνο όταν οι τιμές μειώνονται σε πολύ υψηλότερα επίπεδα.

- Επιτόκιο δανεισμού (Lending interest rate)

Το επιτόκιο δανεισμού είναι ο τραπεζικός συντελεστής που ανταποκρίνεται συνήθως στις ανάγκες χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα για τις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες ανάγκες χρηματοδότησης. Το ποσοστό αυτό συνήθως διαφοροποιείται ανάλογα με την πιστοληπτική ικανότητα των δανειοληπτών και τους στόχους χρηματοδότησης. Οι όροι και οι προϋποθέσεις που συνδέονται με αυτούς τους συντελεστές διαφέρουν ανά χώρα ωστόσο περιορίζουν τη συγκρισιμότητά τους.

- Απάτη (Fraud)

Στον οικονομικό τομέα η έννοια απάτη ορίζεται ως σκόπιμη πράξη εξαπάτησης που περιλαμβάνει χρηματοοικονομικές συναλλαγές με σκοπούς προσωπικού κέρδους. Η απάτη είναι έγκλημα για σκοπούς παράβασης αστικού δικαίου. Πολλές περιπτώσεις απάτης συνεπάγονται περίπλοκες χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, όπως επαγγελματίες με εξειδικευμένες γνώσεις και εγκληματικές προθέσεις. Η απάτη είναι ψευδής αναπαράσταση γεγονότων με αποτέλεσμα το αντικείμενο της απάτης να λάβει τραυματισμό βασισμένο σε παραπλανητικά γεγονότα. Οι απατεώνες μπορούν να επικοινωνήσουν με τα θύματα τους μέσω πολλών μεθόδων, οι οποίες περιλαμβάνουν αλληλεπίδραση πρόσωπο με πρόσωπο, μέσω ταχυδρομείου, τηλεφωνικών κλήσεων ή και μηνυμάτων. Η απάτη στις πιστωτικές κάρτες είναι μια μορφή κλοπής ταυτότητας στην οποία ένα άτομο χρησιμοποιεί πληροφορίες πιστωτικής κάρτας κάποιου άλλου για να χρεώνει τις αγορές ή να αποσύρει χρήματα από το λογαριασμό. Η απάτη με πιστωτικές κάρτες περιλαμβάνει επίσης δόλια χρήση μιας χρεωστικής κάρτας και μπορεί να επιτευχθεί με την κλοπή της πραγματικής κάρτας ή με την παράνομη λήψη του λογαριασμού του κατόχου και των προσωπικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού της κάρτας, του αριθμού, του αριθμού ασφάλειας της κάρτας και του ονόματος του κατόχου της κάρτας και τη διεύθυνση. Οι υπηρεσίες αστυνόμευσης από το τοπικό αστυνομικό τμήμα, στη μυστική υπηρεσία των ΗΠΑ, βρίσκονται στην υπηρεσία της επιβολής νόμων απάτης καθώς σχετίζονται με την απάτη σε πιστωτικές κάρτες. Τα στοιχεία προέρχονται από: (Case study: Debit and Credit card fraud, Bachir El Nakib, 2018). Τα δεδομένα έχουν συλλεχθεί από το

Euromonitor International Ltd 2017 και μετρούν την αξία της απάτης ανά χώρα σε σχέση με τον πληθυσμό.

- Εκπαίδευση (Education)

Σύμφωνα με τον Schultz η επένδυση στην εκπαίδευση εξηγεί την ανάπτυξη. Ακόμη, ο Gary Becker μας έδωσε την θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου σύμφωνα με την οποία η επένδυση στην εκπαίδευση έχει μια αποζημίωση σε όρους υψηλότερων μισθών. Η θεωρία και οι εμπειρικές εκτιμήσεις υποστηρίζονται από την τρέχουσα επιστήμη όπως εξηγεί ο James Heckman. Η μάθηση μπορεί να συνεχιστεί σε προχωρημένες ηλικίες. Το σχετικό κόστος και τα οφέλη για τις επενδύσεις σε ηλικιωμένα άτομα σε σύγκριση με τα νεότερα διαφέρουν. Οι επενδύσεις σε πιο ικανούς εργαζόμενους σε οποιαδήποτε ηλικία παράγουν υψηλότερες αποδόσεις από τις επενδύσεις σε λιγότερο ικανοποιημένους εργαζόμενους και η ικανότητα δημιουργείται σε πρώιμες ηλικίες. Τα εκπαιδευτικά συστήματα προετοιμάζουν τα παιδιά συνεχώς και μεταρρυθμίζουν συνεχώς τις πληροφορίες για βελτίωση. Οι αποδόσεις στην εκπαίδευση είναι υψηλές κατά μέσο όρο (Psacharopoulos and Patrinos 2004) και γι' αυτό τα αποτελέσματα ποικίλλουν (Montenegro and Patrinos 2014). Πρέπει να υπάρχουν πληροφορίες για τους σπουδαστές εκείνους που δεν εκτελούν καλά το έργο τους και μεγαλύτερα δίκτυα υποστήριξης για να τους βοηθούν να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις. Η εκπαίδευση είναι ένα από τα ισχυρότερα μέσα για τη μείωση της φτώχειας και της ανισότητας και θέτει τα θεμέλια για μια σταθερή οικονομική ανάπτυξη, οπότε η επένδυση πρέπει να ξεκινάει από εκεί. Τα στοιχεία της συγκεκριμένης μεταβλητής προέρχονται από το The World Bank – Education Statistics και μετράνε το ποσοστό του αριθμού των αποφοίτων από το σχολείο σε πληθυσμό άνω των 25.

- Εισόδημα (Income)

Με τον όρο εισόδημα εννοούμε τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες μπορούν να λογοδοτήσουν για αλλαγές στην αξία ενός συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου στην αγορά. Αναγνωρίζει γενικά τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη εκτός από την αναγνώριση των πραγματοποιηθέντων. Μια μεταβολή της αγοραίας αξίας παρά των ληφθέντων μετρητών είναι το τέλειο παράδειγμα οικονομικού εισοδήματος. Το οικονομικό κέρδος αναγνωρίζει όλα τα κέρδη ή ζημίες είτε πραγματοποιούνται είτε

όχι. Αυτό διαφέρει από τα λογιστικά έσοδα που αναγνωρίζουν μόνο τα πραγματοποιημένα κέρδη, δηλαδή τα κέρδη που προκύπτουν από μια πραγματική συναλλαγή. Το εισόδημα είναι χρήμα που ένα άτομο ή επιχείρηση λαμβάνει έναντι ανταλλαγής για παροχή αγαθού ή υπηρεσίας ή μέσω επενδύσεων κεφαλαίου. Το εισόδημα χρησιμοποιείται για την κάλυψη καθημερινών δαπανών. Οι άνθρωποι ηλικίας 65 ετών και κάτω συνήθως λαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους από μισθούς που αποκτώνται από την δουλειά τους. Οι επενδύσεις, οι συντάξεις και η κοινωνική ασφάλιση είναι πρωταρχικές πηγές εισοδήματος για τους συνταξιούχους. Στις επιχειρήσεις το εισόδημα μπορεί να αναφέρεται στα έσοδα μιας επιχείρησης αφού πληρώσει όλα τα έξοδα και τους φόρους. Στην περίπτωση αυτή τα έσοδα αναφέρονται ως κέρδη. Οι περισσότερες μορφές εισοδήματος υπόκεινται σε φορολογία. Τα δεδομένα της συγκεκριμένης μεταβλητής συλλέχτηκαν από το The World Bank και μετρούν το μέσο εισόδημα ανά χώρα.

- Ανάπτυξη ΑΕΠ (Gdp growth)

Η ανάπτυξη του ΑΕΠ μετρά το πόσο γρήγορα αυξάνεται η οικονομία. Αυτό γίνεται συγκρίνοντας το ένα τέταρτο του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρα σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το ΑΕΠ μετράει την οικονομική απόδοση που έχει ένα έθνος. Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ καθοδηγείται από τέσσερις συνιστώσες. Ο βασικός μοχλός αύξησης του ΑΕΠ είναι η προσωπική κατανάλωση. Αυτό περιλαμβάνει τον κρίσιμο τομέα των λιανικών πωλήσεων. Το δεύτερο στοιχείο είναι οι επιχειρηματικές επενδύσεις συμπεριλαμβανομένων των επιπέδων κατασκευής και απογραφής. Οι κυβερνητικές δαπάνες αποτελούν τον τρίτο παράγοντα ανάπτυξης. Οι μεγαλύτερες κατηγορίες είναι τα οφέλη της κοινωνικής ασφάλισης. Η κυβέρνηση συχνά αυξάνει τις δαπάνες για να ξεκινήσει η οικονομία μετά από μια ύφεση. Το τέταρτο είναι το καθαρό εμπόριο, οι εξαγωγές προστίθενται στο ΑΕΠ και οι εισαγωγές αφαιρούνται από αυτό.

- Εμπιστοσύνη σε τράπεζες (Trust to banks)

Η εμπιστοσύνη σε τράπεζες θεωρείται απαραίτητη για ένα αποτελεσματικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, αλλά ελάχιστα είναι γνωστά για το τι καθορίζει την εμπιστοσύνη στις τράπεζες. Χρησιμοποιώντας δεδομένα παγκοσμίων αποτιμήσεων που καλύπτουν 52 χώρες κατά την περίοδο 2010 – 2014 (Fungacova, Hasan, Weill,

2017), παρατηρούμε μεγάλες διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά την εμπιστοσύνη στις τράπεζες και επιβεβαιώνουμε την επίδραση πολλών κοινωνικών και δημογραφικών δεικτών. Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι γυναίκες τείνουν να εμπιστεύονται τις τράπεζες περισσότερο. Ακόμη, η εμπιστοσύνη στις τράπεζες τείνει να αυξάνεται με το εισόδημα και να μειώνεται με την ηλικία και την εκπαίδευση. Επίσης, η πρόσβαση στην τηλεόραση ενισχύει την εμπιστοσύνη σε τράπεζες ενώ η πρόσβαση στο διαδίκτυο την αποδυναμώνει. Τέλος, οι θρησκευτικές, πολιτικές και οικονομικές αξίες επηρεάζουν την εμπιστοσύνη στις τράπεζες. Πιο συγκεκριμένα, τα θρησκευτικά άτομα τείνουν να δίνουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις τράπεζες. Ακόμη, η κατοχή οικονομικών απόψεων υπέρ της αγοράς συνδέεται και αυτή με την μεγαλύτερη εμπιστοσύνης τις τράπεζες.

## Κεφάλαιο 5. Αποτελέσματα έρευνας

Στο λογισμικό Stata χρησιμοποιούνται διαστρωματικά στοιχεία χρονολογικών σειρών (Δεδομένα Panel). Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιείται ένα μοντέλο γραμμικής παλινδρόμησης μέσω της μεθοδολογίας panel data analysis με σκοπό να εντοπιστεί η σχέση μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών και εξαρτημένων. Η panel data analysis είναι μια στατιστική μέθοδος που χρησιμοποιείται ευρέως στην κοινωνική επιστήμη, την οικονομετρία και η οποία ασχολείται με τα δεδομένα δύο διαστάσεων. Τα δεδομένα συλλέγονται συνήθως με την πάροδο του χρόνου (πρώτη διάσταση) και πάνω στα ίδια υποκείμενα/χώρες (δεύτερη διάσταση) και έπειτα ακολουθεί μια παλινδρόμηση πάνω από αυτές τις δύο διαστάσεις. Η πολυδιάστατη ανάλυση είναι μια μέθοδος στην οποία τα δεδομένα συλλέγονται σε περισσότερες από δύο διαστάσεις (τυπικά, χρόνος, χώρες και ορισμένες τρίτες διαστάσεις). Συγκεκριμένα, εφαρμόστηκε ένα υπόδειγμα σταθερών επιδράσεων (fixed effect model) και στη ένα υπόδειγμα τυχαίων επιδράσεων (random effect model). Επίσης, χρησιμοποιήθηκε η δοκιμή Hausman για να ερευνηθεί εάν το μοντέλο σταθερού αποτελέσματος (fixed effect model) είναι πιο κατάλληλο από το μοντέλο τυχαίου αποτελέσματος (random effect model). Στην περίπτωση της παρούσας έρευνας και αφού έγινε το hausman test, προέκυψε ότι θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα από την εκτίμηση του fixed effects. Αυτό συμβαίνει καθώς  $Prob>chi2 = 0.0000$ . Αναλυτικότερα παρουσιάζονται παρακάτω τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την μέθοδο ανάλυσης.

Η βασική εξίσωση στην οποία θα βασιστεί το δείγμα είναι η παρακάτω:

Αριθμός συναλλαγών με κάρτα = Ποσοστό ξένων τραπεζών ανά σύνολο τραπεζών ανά χώρα + Μεταβλητές ελέγχου

Στην συνέχεια στην βασική αυτή εξίσωση θα προστεθούν και άλλες ανεξάρτητες μεταβλητές που θα μας δώσουν τα αποτελέσματα των παρακάτω πινάκων.

Πίνακας 5.1. Περιγραφικά στοιχεία

Μεταβλητή	Αριθμός παρατηρήσεων	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή
Αριθμός τραπεζικών λογαριασμών κατά κεφαλή	902	1,03	1,05	0	5,3
Αριθμός τραπεζικών καρτών κατά κεφαλή	902	1,83	2,13	0	12
Αριθμός συναλλαγών με κάρτα κατά κεφαλή	902	81,58	113,6	0	814,7
Συναλλαγές με πιστωτικές κάρτες κατά κεφαλή	878	11,23	20,17	0	160
Συναλλαγές με χρεωστικές κάρτες κατά κεφαλή	666	3,55	10,99	0	101,2
Συναλλαγές με κάρτες αποταμίευσης κατά κεφαλή	495	1,68	1,97	0	7,3
Απάτη	517	140	444	0,1	3920
Πληθυσμός	880	80.743.578	207.764.781,4	70.093	1.357.380.000
Εκπαίδευση	371	72,12	22,56	9,13	100
Τεχνολογική	850	4,07	1,07	2,14	6,30

ετοιμότητα					
Ηλικία	869	51,26	11,17	16,45	91,36
Εισόδημα	839	22.518,62	16.784,78	0	99.092,98
Απασχόληση	620	37,54	13,23	11	69,3
Πληθωρισμός	850	5,33	5,91	-4,47	59,21
Ανάπτυξη ΑΕΠ	880	3,82	4,20	-14,81	34,5
Επιτόκιο δανεισμού	569	11,15	7,60	0,5	67,08
Εμπιστοσύνη στις τράπεζες	484	2,54	0,35	1,77	3,29
Ποσοστό ξένων τραπεζών ανά σύνολο τραπεζών ανά χώρα	853	36,52	24,19	0	93
Ποσοστό ξένων τραπεζικών κεφαλαίων	711	32,98	30,30	0	99
Απόσταση ισχύος	759	60,95	21,19	11	100
Μακροπρόθεσμος προσανατολισμός	704	48,82	23,30	7	100
Επιείκεια	693	45,52	22,03	0	100
Ατομικισμός	759	43,18	23,32	6	91
Δυναμισμός	759	49,62	19,11	5	100
Αποφυγή αβεβαιότητας	759	67,76	21,45	8	100



Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα παρέχεται μια περίληψη με τον αριθμό παρατηρήσεων, τη μέση τιμή, την τυπική απόκλιση, την ελάχιστη και την μέγιστη τιμή. Στον πίνακα παρουσιάζονται τα περιγραφικά χαρακτηριστικά των μεταβλητών που περιλαμβάνονται στην μελέτη. Συγκεκριμένα, όσον αφορά την εξαρτημένη μεταβλητή που είναι η χρήση καρτών ανά άτομο, η μέση τιμή είναι 81,5, η μέγιστη τιμή είναι 814 και η μικρότερη είναι 0. Ακόμη, όσον αφορά την ανεξάρτητη μεταβλητή βασικού ελέγχου που είναι το σύνολο ξένων τραπεζών ανά χώρα, η μέση τιμή είναι 36,5, η μέγιστη τιμή είναι 93 και η μικρότερη είναι 0. Επίσης, όσον αφορά τις μεταβλητές ελέγχου, ο πληθωρισμός φαίνεται να έχει μέση τιμή του είναι 5,33, μέγιστη 59,2 και η ελάχιστη -4,47. Το επιτόκιο δανεισμού έχει μέση τιμή 11,1, μέγιστη τιμή 67,0 και η ελάχιστη 0,5. Ακόμη, η ανάπτυξη του ΑΕΠ έχει μέση τιμή 3,825, μέγιστη τιμή 34,5 και μικρότερη τιμή -14.814%. Τέλος, το σύνολο ξένων τραπεζικών κεφαλαίων έχει μέση τιμή 32,9, μέγιστη τιμή 99 και ελάχιστη τιμή 0.

## 5.1. Συσχετίσεις μεταβλητών

### Συσχετίσεις – Σκοπός

Η συσχέτιση μεταξύ δύο μεταβλητών απεικονίζει το βαθμό με τον οποίο οι μεταβλητές συσχετίζονται. Το πιο κοινό μέτρο συσχέτισης είναι ο Pearson Product Moment Correlation (αποκαλούμενο εν συντομία Pearson συσχέτιση). Όταν μετριέται σε έναν πληθυσμό η συσχέτιση Pearson υποδεικνύεται με το ελληνικό γράμμα ( $\rho$ ). Όταν υπολογίζεται σε ένα δείγμα, υποδεικνύεται με το γράμμα  $r$  και καλείται μερικές φορές Pearson's  $r$ . Η συσχέτιση Pearson απεικονίζει το βαθμό της γραμμικής σχέσης μεταξύ δύο μεταβλητών. Κυμαίνεται από +1 μέχρι -1. Μια συσχέτιση του +1 σημαίνει ότι υπάρχει μια τέλεια θετική γραμμική σχέση μεταξύ των μεταβλητών. Μια συσχέτιση του -1 σημαίνει ότι υπάρχει μια τέλεια αρνητική γραμμική σχέση μεταξύ των μεταβλητών.

Πίνακας 5.2.1. Συσχετίσεις

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Αριθμός συναλλαγών με κάρτα	1.0000									
2	Αριθμός τραπεζικών καρτών κατά κεφαλή	0,699	1.0000								
3	Αριθμός τραπεζικών λογαριασμών κατά κεφαλή	0,690	0,896	1.0000							
4	Απάτη	0,158	0,519	0,326	1.0000						
5	Εκπαίδευση	0,211	0,284	0,347	0,205	1.0000					
6	Ηλικία	-0,291	-0,256	-0,300	0,053	-0,386	1.0000				
7	Εισόδημα	0,636	0,552	0,625	0,129	0,438	-0,453	1.0000			
8	Απασχόληση	0,323	0,344	0,364	0,187	0,043	0,182	0,245	1.0000		
9	Πληθυσμός	-0,015	0,184	0,078	0,136	-0,204	-0,0055	-0,124	0,124	1.0000	
10	Πληθωρισμός	-0,258	-0,258	-0,278	-0,080	-0,264	0,114	-0,338	-0,133	0,007	1.0000

Πίνακας 5.2.2. Συσχετίσεις

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Ανάπτυξη ΑΕΠ	1.0000									
2	Επιτόκιο δανεισμού	0,117	1.0000								
3	Εμπιστοσύνη σε τράπεζες	0,264	-0,226	1.0000							
4	Απόσταση ισχύος	0,234	0,167	0,230	1.0000						
5	Ατομικισμός	-0,279	-0,316	-0,302	-0,646	1.0000					
6	Δυναμισμός	0,026	-0,169	0,229	0,104	0,094	1.0000				
7	Αποφυγή αβεβαιότητας	-0,154	0,264	-0,561	0,179	-0,220	-0,094	1.0000			
8	Ποσοστό ξένων τραπεζών	-0,032	-0,050	-0,155	0,058	0,090	0,057	-0,024	1.0000		
9	Τεχνολογ. ετοιμ.	-0,377	-0,422	0,011	-0,569	0,596	-0,073	-0,249	-0,071	1.0000	
10	Ποσοστό ξένων τραπ. κεφαλαίων	-0,096	-0,012	-0,110	0,025	0,019	-0,034	0,173	0,700	-0,065	1.0000

Στον πίνακα 1 και 2 παρατηρούμε τις συσχετίσεις μεταξύ όλων των μεταβλητών. Παρατηρούμε ότι όλες οι συσχετίσεις σχεδόν κυμαίνονται κάτω του μέτριου σε επίπεδο έντασης και οι περισσότερες είναι στατιστικά σημαντικές. Επιπλέον, η εξαρτημένη μεταβλητή που είναι οι συνολικές συναλλαγές ανά χώρα είναι στατιστικά σημαντική με όλες τις υπόλοιπες μεταβλητές.

## 5.2. Μεθοδολογία ανάλυσης – Γραμμικό μοντέλο

Πίνακας 5.3. Γραμμικό μοντέλο

Αριθμός συναλλαγώ ν με κάρτες	Coef (p- value)	Coef (p- value)	Coef (p- value)	Coef (p- value)	Coef (p- value)	Coef (p- value)	Coef (p- value)	Coef (p- value)	Coef (p- value)	Coef (p- value)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
Ποσοστό ξένων τραπεζών ανά σύνολο τραπεζών	0,982 (0,000)	1,383 (0,000)	0,768 (0,000)	1,389 (0,000)	1,424 (0,000)	0,780 (0,000)	0,446 (0,005)	1,281 (0,000)	0,898 (0,000)	1,362 (0,000)
Δείκτης ΑΕΠ	-1,143 (0,000)	-0,675 (0,146)	-1,173 (0,004)	-1,027 (0,029)	-1,447 (0,006)	-1,151 (0,000)	-0,777 (0,006)	-0,723 (0,068)	-1,204 (0,000)	-0,114 (0,877)
Πληθωρισ μός	-0,561 (0,848)	-0,217 (0,705)	0,365 (0,244)	-0,137 (0,758)	0,489 (0,443)	-0,154 (0,596)	-0,164 (0,512)	0,120 (0,830)	-1490 (0,609)	-1,511 (0,000)
Εκπαίδευσ η		2,090 (0,000)								-4,048 (0,010)
Επιτόκιο δανεισμού			-1,553 (0,000)							-0,093 (0,905)
Εμπιστοσύ νη σε τράπεζες				76,44 (0,178)						-23,23 (0,754)
Απάτη					0,048 (0,000)					0,008 (0,276)
Ηλικία						-1,322 (0,008)				-0,444 (0,814)
Εισόδημα							0,006 (0,000)			-0,002 (0,004)
Απασχόλη ση								-2,423 (0,000)		0,400 (0,414)
Πληθυσμός									9,010 (0,116)	-1,511 (0,000)
<b>Σταθερός όρος</b>	49,847 (0,000)	-94,617 (0,003)	63,299 (0,000)	-156,30 (0,278)	57,273 (0,006)	124,01 (0,000)	-78,824 (0,000)	133,04 (0,000)	45,540 (0,002)	-430,03 (0,250)

Αριθμός συναλλαγών με κάρτες	Coef (p-value)	Coef (p-value)	Coef (p-value)	Coef (p-value)	Coef (p-value)	Coef (p-value)	Coef (p-value)	Coef (p-value)	Coef (p-value)
	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
Ποσοστό ξένων τραπεζών ανά σύνολο τραπεζών	0,973 (0,000)	0,322 (0,044)	1,187 (0,000)	1,165 (0,000)	1,180 (0,000)	1,145 (0,000)	1,204 (0,000)	1,279 (0,000)	1,362 (0,000)
Δείκτης ΑΕΠ	-1,281 (0,000)	0,434 (0,182)	-1,315 (0,001)	-1,318 (0,001)	-1,341 (0,000)	-1,394 (0,000)	-1,391 (0,000)	-1,389 (0,001)	-0,114 (0,877)
Πληθωρισμός	-0,123 (0,676)	0,679 (0,037)	-0,067 (0,860)	-0,058 (0,879)	-0,099 (0,796)	-0,122 (0,750)	-0,036 (0,929)	-0,088 (0,830)	-1,511 (0,000)
Ποσοστό ξενων τραπ. Κεφ.	-0,403 (0,046)								-1,423 (0,000)
Τεχνολογική ετοιμότητα		49,92 (0,000)							-2,973 (0,787)
Απόσταση ισχύος			-1,488 (0,017)						4,442 (0,003)
Ατομικισμός				1,226 (0,034)					2,257 (0,046)
Δυναμισμός					-0,495 (0,480)				3,611 (0,000)
Αβεβαιότητα						-2,353 (0,000)			-0,210 (0,832)
Μακρ προς/σμος							0,665 (0,317)		4,658 (0,000)
Ικανοποίηση								1,213 (0,063)	1,093 (0,026)
<b>Σταθερός όρος</b>	64,781 (0,000)	-137,41 (0,000)	144,42 (0,000)	0,488 (0,987)	79,157 (0,039)	214,36 (0,000)	26,109 (0,461)	-1,745 (0,960)	-430,03 (0,250)

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα και εφαρμόζοντας την παραπάνω βασική εξίσωση, προκύπτει ότι η ανεξάρτητη μεταβλητή σύνολο ξένων τραπεζών ανά χώρα, επηρεάζει την εξαρτημένη μεταβλητή χρήση καρτών ανά άτομο κατά 0,982. Ενώ ο δείκτης του ΑΕΠ την επηρεάζει κατά -1,142, και ο πληθωρισμός κατά -0,560. Ακόμη, η επίδραση που έχει η ανεξάρτητη μεταβλητή στην εξαρτημένη, φαίνεται από την στήλη P-value. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές σύνολο ξένων τραπεζών και δείκτης ΑΕΠ έχουν τιμές μικρότερες του 0,01 ( $P=0,000$ ), οπότε είναι στατιστικά σημαντικές στο 1% όσον αφορά την εξαρτημένη μεταβλητή, ενώ η ανεξάρτητη μεταβλητή πληθωρισμός έχει τιμή μεγαλύτερη του 0,1 ( $P=0,848$ ), οπότε δεν είναι στατιστικά σημαντική απέναντι στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Στη συνέχεια, παρατηρούμε πως όταν προσθέτουμε την ανεξάρτητη μεταβλητή **εκπαίδευση** το coef = 2,090 και η στατιστική σημαντικότητα  $p=0,000$ . Η στατιστική σημαντικότητα της βασικής ανεξάρτητης μεταβλητής σύνολο ξένων τραπεζών έχει και αυτή τιμή  $p=0,000$  και coef = 1,383. Αυτό σημαίνει πως οι μεταβλητές αυτές είναι στατιστικά σημαντικές στο 1% και με βάση τα αποτελέσματα των coef τους έχουν θετική επίδραση στην εξαρτημένη.

Αν στη βασική εξίσωση προστεθεί το **επιτόκιο δανεισμού**, τότε η συγκεκριμένη μεταβλητή έχει το coef = -1,552 και στατιστική σημαντικότητα  $p=0,000$ . Η στατιστική σημαντικότητα του συνόλου ξένων τραπεζών είναι και αυτή  $p=0,000$  και το coef 0,768. Οπότε οι μεταβλητές αυτές είναι και πάλι στατιστικά σημαντικές στο 1% και με βάση τα αποτελέσματα των coef το επιτόκιο δανεισμού έχει αρνητική επίδραση στη εξαρτημένη μεταβλητή, ενώ το σύνολο ξένων τραπεζών έχει θετική επίδραση.

Στην συνέχεια προσθέτουμε στη βασική εξίσωση την μεταβλητή **εμπιστοσύνη σε τράπεζες** με coef = 76,4 και στατιστική σημαντικότητα  $p=0,178$ . Η στατιστική σημαντικότητα του συνόλου ξένων τραπεζών είναι  $p=0,000$  και το coef = 1,389. Με βάση τη τιμή της στατιστικής σημαντικότητας η μεταβλητή εμπιστοσύνη σε τράπεζες δεν έχει στατιστικά σημαντική επιρροή στην εξαρτημένη. Ακόμη, η στατιστική σημαντικότητα της μεταβλητής σύνολο ξένων τραπεζών δείχνει ότι η συγκεκριμένη

μεταβλητή είναι στατιστικά σημαντική στο 1%. Με βάση τα coef τους και οι δύο μεταβλητές έχουν θετική επίδραση στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Στην συνέχεια, στην βασική εξίσωση προσθέτουμε τη μεταβλητή **απάτη** με coef 0,048 και  $p=0,000$ . Το σύνολο ξένων τραπεζών ανά χώρα, έχει coef = 1,424 και  $p=0,000$ . Συνεπώς, οι συγκεκριμένες μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές στο 1%. Σύμφωνα με τις τιμές των coef και των δύο μεταβλητών έχουν θετική επίδραση στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Ακόμη, προσθέτουμε την μεταβλητή **ηλικία** με coef = -1,322 και  $p=0,008$ . Το σύνολο ξένων τραπεζών έχει coef = 0,780 και  $p=0,000$ . Το αποτέλεσμα της στατιστικής σημαντικότητας και των δύο μεταβλητών δείχνει ότι οι συγκεκριμένες μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές στο 1%. Όσον αφορά το coef της ηλικίας φανερώνει ότι η μεταβλητή ηλικία έχει αρνητική επίδραση στην εξαρτημένη, ενώ το σύνολο ξένων τραπεζών έχει θετική επίδραση.

Άλλη μια μεταβλητή προστίθεται στην εξίσωση, η οποία είναι το **εισόδημα**. Το coef = 0,006 και το  $p=0,000$ . Το σύνολο ξένων τραπεζών έχει coef = 0,446 και  $p=0,005$ . Και στις δύο περιπτώσεις οι συγκεκριμένες μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές στο 1%, και με βάση τα coef και οι δύο έχουν θετική επίδραση στην εξαρτημένη.

Η μεταβλητή της **απασχόλησης** είναι η επόμενη που εισάγαμε στην βασική εξίσωση βγάζοντας coef = -2,423 και  $p=0,000$ . Το σύνολο ξένων τραπεζών έχει coef = 1,281 και  $p=0,000$ . Με βάση το αποτέλεσμα της στατιστικής σημαντικότητας οι συγκεκριμένες μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές στο 1%. Η απασχόληση επηρεάζει αρνητικά την εξαρτημένη μεταβλητή, ενώ το σύνολο των ξένων τραπεζών την επηρεάζει θετικά.

Όσον αφορά τον **πληθυσμό**, αν προστεθεί στην βασική εξίσωση δίνει coef = 9,001 και  $p=0,116$ . Το σύνολο ξένων τραπεζών έχει coef = 0,898 και  $p=0,000$ . Η τιμή της στατιστικής σημαντικότητας του πληθυσμού δείχνει ότι η μεταβλητή αυτή δεν έχει στατιστικά σημαντική επιρροή στην εξαρτημένη, ενώ η τιμή του συνόλου ξένων τραπεζών δείχνει στατιστική σημαντικότητα και πάλι στο 1%. Και οι δύο μεταβλητές έχουν θετική επίδραση στην εξαρτημένη.



Το ποσοστό ξένων τραπεζικών κεφαλαίων είναι η επόμενη μεταβλητή που προσθέτουμε στην βασική μας εξίσωση με coef = -0,403 και p=0,046. Το σύνολο ξένων τραπεζών έχει coef = 0,973 και p=0,000. Η μεταβλητή σύνολο τραπεζικών κεφαλαίων είναι στατιστικά σημαντική στο 5% και το σύνολο ξένων τραπεζών στο 1%. Η μεταβλητή σύνολο τραπεζικών κεφαλαίων έχει αρνητική επίδραση στην εξαρτημένη και το σύνολο ξένων τραπεζών έχει θετική επίδραση.

Προσθέτουμε ακόμη τη μεταβλητή τεχνολογία με coef = 49,9 και το σύνολο ξένων τραπεζών με coef = 0,322. Η μεταβλητή σύνολο ξένων τραπεζών έχει p=0,044, δηλαδή είναι στατιστικά σημαντική στο 5%. Η μεταβλητή της τεχνολογίας έχει p=0,000, δηλαδή είναι στατιστικά σημαντική στο 1%. Και οι δύο μεταβλητές έχουν θετική επίδραση στην εξαρτημένη.

Επιπρόσθετα, η απόσταση ισχύος είναι η επόμενη μεταβλητή που προστίθεται με coef = -1,488. Το σύνολο ξένων τραπεζών με coef = 1,187. Η ανεξάρτητη μεταβλητή σύνολο ξένων τραπεζών έχει p=0,000 και είναι στατιστικά σημαντική στο 1%. Η ανεξάρτητη μεταβλητή απόσταση ισχύος έχει p=0,017 πράγμα που σημαίνει ότι είναι στατιστικά σημαντική στο 5%. Η απόσταση ισχύος έχει αρνητική επίδραση στην εξαρτημένη, ενώ το σύνολο ξένων τραπεζών έχει θετική επίδραση.

Ακόμη, άλλη μια μεταβλητή είναι εκείνη του ατομικισμού που έχουμε στην βασική εξίσωση με coef = 1,226 και το σύνολο ξένων τραπεζών έχει coef = 1,165. Το σύνολο ξένων τραπεζών ανά χώρα έχει p=0,000 κάτι το οποίο σημαίνει ότι οι συγκεκριμένη μεταβλητή είναι στατιστικά σημαντική στο 1%. Η ανεξάρτητη μεταβλητή ατομικισμός έχει p=0,034 πράγμα που σημαίνει ότι είναι στατιστικά σημαντική στο 5%. Το αποτέλεσμα των coef δείχνει ότι και οι δύο έχουν θετική επίδραση στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Προσθέτουμε ακόμη τον δυναμισμό με coef = -0,49 και το σύνολο ξένων τραπεζών να έχει coef = 1,180. Η ανεξάρτητη μεταβλητή σύνολο ξένων τραπεζών ανά χώρα έχει p=0,000 δηλαδή είναι στατιστικά σημαντικές=ή στο 1%. Η ανεξάρτητη μεταβλητή του δυναμισμού έχει p=0,480. Ο δυναμισμός έχει αρνητική επίδραση στην εξαρτημένη μεταβλητή και το σύνολο ξένων τραπεζών έχει θετική επίδραση.

Προσθέτοντας την αβεβαιότητα στη βασική εξίσωση, το coef = -2,353 και το σύνολο ξένων τραπεζών έχει coef = 1,145. Το σύνολο ξένων τραπεζών ανά χώρα έχει

$p=0,000$  και η μεταβλητή της αβεβαιότητας έχει και εκείνη  $p=0,000$ , κάτι το οποίο σημαίνει ότι οι συγκεκριμένες μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές στο 1%. Το coef της αβεβαιότητας φανερώνει ότι η μεταβλητή αυτή έχει αρνητική επίδραση στην εξαρτημένη αντίθετα με το σύνολο ξένων τραπεζών που έχει θετική επίδραση.

Ο μακροπρόθεσμος προσανατολισμός είναι η επόμενη μεταβλητή που έχει προστεθεί στην βασική εξίσωση με coef = 0,665 και το σύνολο ξένων τραπεζών να δίνει coef = 1,204. Ακόμη το σύνολο ξένων τραπεζών ανά χώρα έχει  $p=0,000$  δηλαδή η συγκεκριμένη μεταβλητή είναι στατιστικά σημαντική στο 1% και η μεταβλητή του μακροπρόθεσμου προσανατολισμού έχει  $p=0,317$ , οπότε και αυτή δεν έχει στατιστικά σημαντική επιρροή στην εξαρτημένη. Με βάση τα coef φαίνεται ότι και οι δύο έχουν θετική επίδραση στην εξαρτημένη.

Τέλος έχουμε τη μεταβλητή της ικανοποίησης με coef = 1,213 και το ποσοστό ξένων τραπεζών με coef = 1,279. Η ανεξάρτητη μεταβλητή σύνολο ξένων τραπεζών ανά χώρα έχει  $p=0,000$ , δηλαδή είναι στατιστικά σημαντική στο 1%. Και η μεταβλητή της ικανοποίησης έχει  $p=0,063$ , οπότε είναι στατιστικά σημαντική στο 10%. Και οι δυο έχουν θετική επίδραση στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Τέλος, για να μελετήσουμε δύο ή περισσότερες μεταβλητές και να προσδιορίσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι μεταβλητές αυτές σχετίζονται μεταξύ τους χρησιμοποιούμε τη μέθοδο της γραμμικής παλινδρόμησης. Στην στήλη (10) και (18) του πίνακα 5.3. έχουμε εφαρμόσει τη μέθοδο αυτή μέθοδο, βάζοντας όλες τις μεταβλητές σε μια εξίσωση προκειμένου να δούμε πως αυτές επιδρούν στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Στην γραμμική παλινδρόμηση έχουμε ένα σύνολο από δείγματα τιμών και σκοπός είναι να βρούμε ένα απλό μαθηματικό μοντέλο, το οποίο περιγράφει τη σχέση αυτών των μεταβλητών. Εδώ εξετάζουμε συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα εισάγοντας όλες τις μεταβλητές σε μια εξίσωση.

Το μοντέλο της γραμμικής παλινδρόμησης ήταν στατιστικά σημαντικό δεδομένου ότι οι πλειοψηφία των μεταβλητών που έχουν μπει στο δείγμα είναι στατιστικά σημαντικές. Στατιστικά σημαντικές μεταβλητές ήταν ο αριθμός τραπεζικών λογαριασμών ανά χώρα ( $p=0.00$ ), ο αριθμός τραπεζικών καρτών ανά χώρα ( $p=0.00$ ), η εκπαίδευση ( $p=0.01$ ), το εισόδημα ( $p=0.004$ ), ο πληθυσμός ( $0.00$ ), η απόσταση ισχύος ( $p=0.00$ ), ο ατομικισμός ( $p=0.04$ ), η αβεβαιότητα ( $p=0.00$ ), ο μακροπρόθεσμος προσανατολισμός ( $p=0.00$ ), η επιείκεια ( $p=0.02$ ), το ποσοστό ξένων

τραπεζών ( $p=0.00$ ) και το ποσοστό ξένων τραπεζικών κεφαλαίων ( $p=0.00$ ). Για όσες από αυτές τις ανεξάρτητες μεταβλητές το  $p < 0,01$  ισχύει ότι είναι στατιστικά σημαντικές στο 1%, ενώ για όσες το  $p < 0,05$  και μεγαλύτερο του 0,01 είναι στατιστικά σημαντικές στο 5%. Στο παράδειγμα μας το p-value για την εκπαίδευση είναι 0,01, για τον ατομικισμό είναι 0,04 και για την επιείκεια είναι 0,026. Αυτό δείχνει ότι οι συγκεκριμένες μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές στο 5%. Με άλλα λόγια, το επίπεδο εμπιστοσύνης ως προς το ότι το αποτέλεσμα δεν οφείλεται σε τυχαίους παράγοντες είναι 95%. Οι υπόλοιπες μεταβλητές με βάση το αποτέλεσμα του p-value, δεν έχουν στατιστικά σημαντική επιρροή στην εξαρτημένη. Δηλαδή αυτό σημαίνει ότι υπάρχει πιθανότητα παραπάνω από 10% τα αποτελέσματα μας, να οφείλονται σε τυχαίους παράγοντες. Συνεπώς εδώ το p-value δείχνει την πιθανότητα σφάλματος.

## Συμπεράσματα

Συνοπτικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα επιτελούν πέντε βασικές λειτουργίες:

1. Προωθούν τη διάχυση και αντιμετώπιση του κινδύνου
2. Κατανομή των διαθέσιμων πόρων
3. Παρακολουθούν τη διοίκηση των εταιρειών
4. Κινητοποιούν για αποταμιεύσεις και
5. Διευκολύνουν την ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών.

Τρεις είναι οι βασικοί λόγοι που εξηγούν την ραγδαία ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα σε διεθνές επίπεδο τα τελευταία εικοσιπέντε έτη:

- A) Η απελευθέρωση της λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού τομέα από τα τέλη της δεκαετίας του 1970.
- B) Η μεγάλη τεχνολογική πρόοδος και
- Γ) Η μεγάλη άνοδος της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας.

Εν κατακλείδι, η ταχύτητα με την οποία πρέπει να πραγματοποιείται η απελευθέρωση του χρηματοοικονομικού συστήματος, ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να ενσωματώνεται στα σταθεροποιητικά προγράμματα και οι προϋποθέσεις μιας επιτυχούς απελευθέρωσης είναι ζητήματα για τα οποία γίνεται ακόμη πολύ συζήτηση. Πολλά από τα ζητήματα αυτά αναδείχθηκαν από την εμπειρία της εφαρμογής.

Στην παρούσα εργασία, η ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στηρίχτηκε στην βασική εξίσωση: Χρήση καρτών ανά άτομο = Σύνολο ξένων τραπεζών ανά χώρα + Μεταβλητές ελέγχου.

Ανεξάρτητα από την εξίσωση, από τα αποτελέσματα που μας έδωσε η ίδια προκύπτει ότι η επίδραση των ξένων τραπεζών είναι στατιστικά σημαντική στις περισσότερες περιπτώσεις άλλες φορές στο 1% και άλλες στο 5%. Αυτό σημαίνει ότι τα επίπεδα εμπιστοσύνης ως προς τα αποτελέσματα δεν οφείλονται σε τυχαίους παράγοντες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταβλητών έχουν θετική επίδραση στην εξαρτημένη

μεταβλητή που είναι η χρήση καρτών ανά άτομο. Οι λόγοι για τους οποίους η επίδραση των ξένων τραπεζών είναι στατιστικά σημαντική σε όλες τις περιπτώσεις είναι κατά κύριο λόγο οικονομικού ενδιαφέροντος. Ένας κύριος λόγος είναι ότι οι ξένες τράπεζες έχουν υψηλότερα περιθώρια επιτοκίου, κερδοφορίας και φορολογικών πληρωμών σε σχέση με τις εγχώριες τράπεζες στις αναπτυσσόμενες χώρες και σε αντίθεση με τις αναπτυγμένες χώρες.

Επίσης, η είσοδος ξένων τραπεζών μπορεί να καταστήσει τις εγχώριες τραπεζικές αγορές πιο ανταγωνιστικές και ως εκ τούτου μπορεί να αναγκάσει τις εγχώριες τράπεζες να αρχίσουν να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά.

Ακόμη, άλλος ένας λόγος που η είσοδος ξένων τραπεζών μπορεί να βελτιώσει τη λειτουργία των εθνικών τραπεζικών αγορών, είναι η θετική εξέλιξη στις κοινωνικές συνέπειες για τους πελάτες των τραπεζών. Ο αντίκτυπος της εισόδου ξένων τραπεζών είναι ο ανταγωνισμός των τοπικών τραπεζών, ο οποίος γίνεται αισθητός αμέσως μετά την είσοδο και όχι μετά την απόκτηση σημαντικού μεριδίου αγοράς.

Ωστόσο, η χαλάρωση των περιορισμών στην είσοδο ξένων τραπεζών μπορεί να αποφέρει κινδύνους. Πιο συγκεκριμένα με την αύξηση του ανταγωνισμού και με τον τρόπο αυτό μειώνονται τα κέρδη των εγχώριων τραπεζών και η είσοδος ξένων τραπεζών μπορεί να μειώσει τις τιμές των εγχώριων τραπεζών καθιστώντας τις τις περισσότερες φορές ευάλωτες. Αυτό μπορεί να έχει αρνητική επίδραση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, κυρίως εάν οι εγχώριες τράπεζες δεν είναι ισχυρές. Για να φανούν τα οφέλη που έχει η ύπαρξη ξένων τραπεζών και για την ελαχιστοποίηση του δυνητικού κόστους, πρέπει να δοθεί προσοχή στην πολιτική και στο χρονοδιάγραμμα των διαδικασιών ελευθέρωσης και εξασφάλισης κατάλληλης ρύθμισης και εποπτείας.

Αυτό επίσης συνεπάγεται ότι οι κυβερνήσεις οι οποίες θέλουν να ενθαρρύνουν την χρήση καρτών θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν την είσοδο ξένων τραπεζών, καθώς μέσα από αυτό του είδους την διεθνοποίηση οι χρήσεις καρτών θα επεκταθεί σημαντικά.

## Βιβλιογραφία

### Αγγλική

Ahmed Z.U., Ismail I., Sohail M.S., Tabsh, I, Alias, H., 2010, "Malaysian consumers' credit card usage behavior", *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, Vol. 22, No. 4, p.p. 528-544

Arpita K., 2013, "Credit Card Use and Compulsive Buying Behavior", *Journal of Global Marketing*, Vol.26, p.28-40

Bachir El Nakib, 2018, "Debit and credit card fraud", *Senior Consultant Compliance Alert LLC*

Christopoulos & Tsionas , 2001, "Banking economic efficiency in the deregulation period: results from heteroscedastic stochastic frontier models", *The Manchester School*, Vol. 69, p.p. 56–76

Claessens S. & Demirguc-Kunt A. and Huizinga H., 2001, "How Does Foreign Entry Affect the Domestic Banking Market", *Journal of Banking and Finance*, Vol 25, p.p 891–911

Claessens S., Neeltje van Horen, Gurcanlar T. and Mercado J., 2008, "Foreign Bank Presence in Developing Countries 1995-2006", *SSRN Electronic Journal*

Demirguc-Kunt A., Detragiache E., 2005, "Cross-country Empirical Studies of Systemic Bank Distress: A Survey", *World Bank Policy Research Working Paper*, No. 3719.

Demirguc-Kunt A., Detragiache E., 1998, "Financial Liberalization and Financial Fragility", *International Monetary Fund (IMF) Working Paper*, No. 83

Demirguc-Kunt A., Detragiache, E., 1998, "The Determinants of Banking Crises in Developing and Developed Countries", *IMF Staff Papers*, Vol.45, p.p. 81-109

Demirguc-Kunt A., Detragiache E., 1998, "The Determinants of Banking Crises in Developing and Developed Countries", *IMF Staff Papers*, Vol.45, p.p. 81-109

Detragiache E., Ponnam G. and Tressel T., 2006, "Foreign Banks in Poor Countries: Theory and Evidence", *Journal of Finance*, Vol. 63, p.p. 2123-2160

Demirgüç-Kunt A., Detragiache E., 1998, "Financial Liberalization and Financial Fragility", *Annual World Bank Conference on Development Economics*, Vol.39, p.p 1-47

Fungáčová Z., Hasan I., Weill L., 2018, "Trust in banks", *Journal of Economic Behavior & Organization*

Geanakoplos J., Dubey P. 2010, "Credit cards and inflation", *Games and Economic Behavior*, Vol. 70, p.p. 325–353

Khare Ap, Khare An. and Shveta Singh, 2012, "Factors affecting credit card use in India", *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, Vol. 24 Issue: 2, pp.236-256

Lachance M., 2012, "Young adults' attitudes towards credit", *International Journal of Consumer Studies*, Vol. 36, p.p. 539-548

Levine R., Zervos S., 1998, "Stock Markets, Banks and Economic Growth", *American Economy Review*, Vol. 88, p.p. 537-558.

Levy Yeyati E. and Micco A., 2007, "Concentration and foreign penetration in Latin American banking sectors: Impact on competition and risk", *Journal of Banking & Finance*, Vol. 31, p.p. 1633-1647

Mathur A., Moschis G.P, 1994, "Use of Credit Cards by Older Americans", *Journal of Services Marketing*, Vol. 8, p.p.27-36

McKinnon, R., 1991, "The Order of Economic Liberalization: Financial Control in the Transition to a Market Economy", *Johns Hopkins University Press*

Ming-Yen Teoh W. and Choy Chong S., 2013, "Exploring the factors influencing credit card spending behavior among Malaysians", *Journal of Bank Marketing*, Vol. 31, p.p. 481-500

Mwakidedi, Julie Makio, 2006, "A survey of the factors affecting the use of credit cards: A case study of Postbank", *University of Nairobi*

Onurlubas E., Yilmaz N., Karabas S., Taskan U., Gökhan Dogan H., 2015, " Factors Affecting Credit Card Ownership Of Students", *The Journal of International Social Research*, Vol. 8, p.p. 987-995

Pasiouras F. and Kosmidou K., 2007, "Factors influencing the profitability of domestic and foreign commercial banks in the European Union", *Research in International Business and Finance*, Vol. 21, p.p. 222-237

Ponnam A., 2014, "An exploratory study of factors affecting credit card brand and category selection in India", *Journal of Services Marketing*, Vol. 19, p.p.221-233

Sari M., Rofaida R., 2011, "Factors Affecting the Behavior of University Community to Use Credit Card", *International Research Journal*, Vol 3, p.p. 217-128

Schwab K., 2017-2018, "The Global Competitiveness Report", *World Economic Forum*

Shaw, Edward S., 1973, "Financial Deepening in Economic Development", *American Journal of Agricultural Economics*, Vol. 56, p.p. 260

Stiglitz J, 2000, "Capital Market Liberalization, Economic Growth and Instability", *The World Bank Washington*, Vol. 28, p.p.1075-1086

Stijn C., and Neeltje van Horen, 2015, "The Impact of the Global Financial Crisis on Banking Globalization", *IMF Economic Review*, Vol. 63, p.p.868 - 918

Yip G., 1989, "Global Strategy In a world of Nations" *Shoan Management Review*, Vol. 31, p.p. 29-42

Syed Sharaff Bin Syed Ahman, 1998, "Factors affecting credit card usage", *thesis*

Weill L., 2004, "Measuring cost efficiency in European banking: a comparison of frontier techniques", *Journal of Productivity Analysis*, Vol. 21, p.p. 133-152

Zandi M., Singh V. and Irving J., 2013, "The Impact of Electronic Payments on Economic Growth", *Moody Analytic*, Vol 8, p.p. 1-16



### Ελληνική

Αγγελόπουλος, Π., 2013, "Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα (Αγορές, Προϊόντα, Κίνδυνοι)", *Σταμούλης*

Mankiw G., & Ball, L. M., 2013, "Μακροοικονομική και το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα", *Gutenberg*

Ζάββος, Γ., 1992, "Η μεταρρύθμιση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος στη δεκαετία του '90", *Ένωση Ελληνικών Τραπεζών*

Ζαχαριάδη - Σούρλα, Δ., 2000, "Χρήμα - Πίστη - Τράπεζες", *Σταμούλης*

Θάνος, Γ., 1999, "Η εξέλιξη και λειτουργία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος", *Σταμούλης*

Κότιος, Α., & Γαλανός, Γ., 2010, "Κρίση της Οικονομίας ή Κρίση της Οικονομικής Επιστήμης", *Μύθοι και Πραγματικότητα ενός Δογματικού Διαλόγου.*

Κωστής, Κ., & Τσοκοπούλου, Β., 1988, "Οι τράπεζες στην Ελλάδα 1898-1928", *Παπαζήσης*

Νούλας, Α., 2005, "Χρήμα και τράπεζες", *Πανεπιστήμιο Μακεδονίας*

### Ιστοσελίδες

<http://www.oecd.org/dac/dac-glossary.htm>

<https://www.hofstede-insights.com/models/national-culture>

[http://www.bnm.gov.my/microsites/fraudalert/01\\_what.htm](http://www.bnm.gov.my/microsites/fraudalert/01_what.htm)

[https://legaldictionary.net/credit-card-fraud/.](https://legaldictionary.net/credit-card-fraud/)

[http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/868/1/Nimertis\\_Kioufentzi\(MSc\).pdf](http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/868/1/Nimertis_Kioufentzi(MSc).pdf)

## Παράρτημα

Πίνακας πηγών δεδομένων

Μεταβλητές	Πηγές Δεδομένων
Αριθμός τραπεζικών λογαριασμών κατά κεφαλήν (Number of accounts)	Euromonitor International Ltd 2017 Αριθμός τραπεζικών λογαριασμών κατά κεφαλή/πληθυσμός
Αριθμός τραπεζικών καρτών κατά κεφαλήν (Number of cards)	Euromonitor International Ltd 2017 Αριθμός τραπεζικών καρτών κατά κεφαλή/πληθυσμός
Συναλλαγές με κάρτες ανά άτομο (Total card transactions per capital)	Consumer Finance: Euromonitor from trade sources/national statistics Αριθμός συναλλαγών με κάρτες/πληθυσμός
Συναλλαγές με πιστωτικές κάρτες (Credit cards)	Consumer Finance: Euromonitor from trade sources/national statistics Αριθμός συναλλαγών με πιστωτικές κάρτες/πληθυσμός
Συναλλαγές με χρεωστικές κάρτες (Debit cards)	Consumer Finance: Euromonitor from trade sources/national statistics Αριθμός συναλλαγών με χρεωστικές κάρτες/πληθυσμός
Συναλλαγές με κάρτες αποταμίευσης (Store cards)	Consumer Finance: Euromonitor from trade sources/national statistics Αριθμός συναλλαγών με κάρτες αποταμίευσης/πληθυσμός.
Συναλλαγές με κάρτες επαναφόρτισης (charge cards)	Consumer Finance: Euromonitor from trade sources/national statistics Αριθμός συναλλαγών με κάρτες επαναφόρτισης/πληθυσμός

Ποσοστό ξένων τραπεζών ανά σύνολο τραπεζών ανά χώρα (Percentage of foreign banks among total banks, by country)	Claessens and van Horen (2015)
Ετήσια μεταβολή ΑΕΠ (Gdp growth)	World Development Indicators, World Bank
Πληθωρισμός (Inflation)	World Development Indicators, World Bank
Εκπαίδευση (Education)	WorldDevelopment Indicators, World Bank Ποσοστό αποφοίτων άνω των 25/πληθυσμός
Επιτόκιο Δανεισμού (Lending Interest Rate)	World Development Indicators, World Bank
Εμπιστοσύνη σε τράπεζες (Trust to banks)	World Values Survey Μετράει την αξία της τραπεζικής εμπιστοσύνης (Fungacova et al)
Απάτη (Fraud)	Euromonitor International Ltd 2017 Μετράει την αξία που χάνεται στην απάτη κατά κεφαλή/πληθυσμός
Ηλικία (Age)	WorldDevelopment Indicators, World Bank Μετράει το ποσοστό του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας
Εισόδημα (Income)	World Development Indicators, World Bank Ποσοστό εισοδήματος κατά κεφαλή/πληθυσμός
Απασχόληση (Employment)	World Development Indicators, World Bank Ποσοστό εργαζομένων από 15-24 ετών/πληθυσμός
Πληθυσμός (Population)	Euromonitor International Ltd 2017

Ποσοστό ξένων τραπεζικών κεφαλαίων (Percentage of foreign banks assets)	Claessens and van Horen (2015)
Τεχνολογική ετοιμότητα (Technological readiness)	Ο δείκτης μετράει την ευελιξία με την οποία μια οικονομία υιοθετεί τις υπάρχουσες τεχνολογίες και λαμβάνει τιμές από 1 έως 7, με υψηλότερη τιμή στο 6,30
Απόσταση ισχύος (Power Distance)	Ο δείκτης αναφέρεται στην κατανομή της εξουσίας σε οργανισμούς και ιδρύματα και λαμβάνει τιμές από 0 έως 100 με υψηλότερη τιμή στο 100
Ατομικισμός (Individualism)	Ο δείκτης αναφέρεται στην προτίμηση των ατόμων για ένα χαλαρά δεμένο κοινωνικό πλαίσιο και λαμβάνει τιμές από 0 έως 100 με υψηλότερη τιμή στο 91
Δυναμισμός (Masculinity)	Ο δείκτης αναφέρεται στην προτίμηση για επίτευξη και υλική επιτυχία και λαμβάνει τιμές από 0 έως 100 με υψηλότερη τιμή στο 100
Αβεβαιότητα (Uncertainty Avoidance)	Ο δείκτης αναφέρεται στον βαθμό αποστροφής μιας κοινωνίας στα αβέβαια αποτελέσματα και λαμβάνει τιμές από 0 έως 100 με υψηλότερη τιμή στο 100
Μακροπρόθεσμος προσανατολισμός (Long Term orientation)	Ο δείκτης αναφέρεται σε μια κοινωνία η οποία προσανατολίζεται στον ρεαλισμό και λαμβάνει τιμές από 0 έως 100 με υψηλότερη τιμή στο 100
Επιείκεια (Indulgence)	Ο δείκτης αναφέρεται στις κοινωνίες που τα μέλη τους διέπονται από επιείκεια και λαμβάνει τιμές από 0 έως 100 με υψηλότερη τιμή στο 100